ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

ZIMA/LÉTO 2013 www.cechoaustralan.com

Moře je velká plocha slané či brakické vody, spojená se světovým oceánem.

Moře na okrajích oceánů, částečně ohraničené pevninou (například ostrovy, souostrovími či poloostrovy), se nazývají okrajová moře (např. Severní moře, Karibské moře). Okrajová moře se svými systémy proudů, slaností vody či usazeninami příliš neliší od zbytku oceánu. Obklopuje-li pevnina moře téměř zcela, používá se pro ně označení vnitřní moře (Středozemní moře, Baltské moře, Rudé moře). Vnitřní moře mívají kvůli nadměrnému vypařování a malému přítoku říční vody, nebo naopak, výrazně vyšší (Rudé moře) či nižší (Baltské moře) slanost než je obvyklých 35% a i v mnoha dalších ohledech se od okrajových moří odlišují. Slanost (salinitu) mořské vody sledují oceánologové velice bedlivě, případné rychlé výkyvy množství soli ve sledovaných oblastech signalizují potenciální významné změny v mořských biotopech.

Pro účely sledování a vyhodnocování slanosti se používají salinitní mapy generované přístroji zvanými solnografy, jejichž rozborem lze poměrně přesně predikovat změny mořské fauny a flóry. Moře a oceány pokrývají celkem 361 milionů km², čili 71 % povrchu planety Země a jejich objem dosahuje 1 370 milionů km³ vody. Mořská voda představuje 96,5 % planetárního vodstva. Střední hloubka světového oceánu je přibližně 3 790 m. Korálové moře se nalézá jihovýchodně od Nové Guineje, východně od severovýchodní Austrálie a západně od Nových Hebrid (Vanuatu). Na severu se stýká s vodami Šalamounova moře a na jihu s Tasmanovým mořem.

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

NA MOŘI

Barbara Semenov

Mám-li si vybrat mezi horami a mořem, jsou to nepochybně hory. Dávám jim přednost odjakživa před nudnou čárou nekonečného horizontu. Malebným kopcům, zasněženým vrcholům a dramatickým štítům, dotýkajícím se špičkami prstů nebe, před tunami slaných vod obklopujícími naši zemi. Není tedy divu, že ač dcerou námořního lékaře, na otevřeném moři jsem se dosud nikdy neplavila. Až nyní. K aspektům, které mne, budiž, na moři vzrušují - jeho stále se měnícím barvám a bílým hřbetům mocného příboje - se připojil další – brázda zpěněných vln za zádí lodě. „Je to návykové, jako koukat se do ohně", komentuje pohled do věčně se měnícího vodního proudu klávesista Olympiku, a naše cestovní agentka doplňuje – „v angličtině na to existuje slovo „mesmerizing" *(úchvatné, fascinující).* Ale začnu pěkně od začátku.

Po úspěšně zakončeném australském turné české rockové skupiny Olympic jsme se v březnu nalodili v Sydney na P&O Pacific Pearl – perlu o váze šedesát čtyři tisíc tun, délce dvě stě padesát metrů a čtrnácti podlažích. Díky této velikosti se téměř dva tisíce pasažérů pohodlně rozmístilo v jejích rozmanitých prostorách; chvílemi jsem měla pocit, jako bych měla Perlu sama pro sebe, chvílemi jsem ráda nahlížela do různorodých životů svých spolucestujících. Navíc jsem byla v partě vlastních přátel, skupince deseti – baskytaristy a bubeníka kapely s manželkami, klávesisty s dcerou, zvukaře, kamarádky z melbournské cestovky, která plavbu zorganizovala, a svého manžela. Tak to má s plavbami koneckonců být. Ačkoli se během dlouhých hodin na širém moři na palubách lodi stále děje něco zábavného, většina lidí vyráží na tato exotická dobrodružství ve skupinách – s rodinami či s přáteli nebo dokonce se spolupracovníky. Perla byla pro naši skupinku, většinou lodních nováčků, sympatická hned v několika směrech. Nebyla ani velkým monstrem ani malou kocábkou, nebyla cenově těžce dostupná - tím pádem se zde sešly nejrůznější věkové a sociální vrstvy, a byla zejména „australská".

Pacific Pearl je ovšem lodí britskou, její posádka je mezinárodní a čítá sedm set lidí. Na velitelském můstku z většiny evropská, personál asijský. Na každé dva z převážně australských pasažérů tak vychází teoreticky jeden se jim věnující zaměstnanec. Při náročném každodenním koloběhu života na lodi a zdánlivě hladkém fungování tohoto kolosu na moři je to pochopitelné. Nebo spíš – po mém bližším zkoumání – vlastně pochopitelné jen stěží. Stačí zvážit běžné maličkosti, které sotva kdo vnímá, a které mne napadaly každým okamžikem cesty.

(Foto na titulní straně - Eva Jančík)

Téměř dva tisíce užívajících si turistů má například denně k dispozici k snídani, k obědu a k večeři čerstvě vyprané, naškrobené, pečlivě naskládané ubrousky,… Odkud se bere voda ráno a večer v tryskách sprch tisícovky kabin, kam jde všechen odpad, plechovkami počínaje, splašky konče, jak je to s elektřinou, s komunikacemi na místech vzdálených od pevniny dva dny a dvě noci plavby, s hloubkou čtyř kilometrů pod námi? Veškerá technika na vodě pracuje jako na souši. Přitom se z navigačního blogu dozvídám, že určení místa, kde se nacházíme, vypočítává kapitán a jeho posádka přibližně stejně jako v době kapitána Cooka. Podle kurzu a rychlosti lodi, podle větru, přílivu a odlivu, proudů, - a podle hvězd!

Jednou ze stovek hvězdiček naší lodi je mladičká Filipínka, která každý večer obsluhuje náš stůl v restauraci Waterfront. Snesla by nám modré z nebe. Na lodi pracuje nepřetržitých osm měsíců, na dva měsíce pak jede domů za maminkou, které dává všechny vydělané peníze na společné úspory. Girlie je vždy pěkně upravená, usměvavá. Obývá, tak jako ostatní personál, kajuty na dně lodi, kde je věčná tma. Přes den pracuje v prádelně. Někdy ani neví, jaký je měsíc či den. Někdy by ani nevěděla, že jsou Vánoce, kdyby neservírovala vánoční menu. Ředitelka největší – hotelové – sekce lodi říká, že nejtěžší práce na lodi je pravděpodobně ve spalovně nebo u mytí nádobí. Ani si ten job nechci představovat!

Vyplutí lodi ze Sydney je zážitek. Jedna velká párty. Pobíháme po hlavní palubě a nevíme, co dřív obdivovat. Bílou příď a stožár s vlajkami, rozsáhlé plochy lodi, třípatrové atrium, bazény s bary, sedmimetrové filmové plátno, mladé a talentované tanečníky, akrobaty a zpěváky na pódiu, - vše je nové, nabité očekáváním. Vítězí výhledy na nejkrásnější přístav na světě. Jen těsně podeplouváme australskou ikonu Harbour Bridge, pouhé čtyři metry dělí hlavní stěžeň lodi od jeho oblouku. Míjíme Sydney Operu, mrakodrapy velkoměsta vystřídají opulentní vily místních milionářů žijících na pobřeží lemovaném bílými plachetnicemi a motorovými čluny. Vyplouváme ze Západního kanálu, za Middle Head nás opouští lodivod a kapitán lodi Lorenzo Paoletti stanoví severovýchodní kurz lodi, mířící na Novou Kaledonii, k Isle of Pines – Ostrovu pinií, kam dorazíme za dva dny a tři noci. Tedy, dá-li Nejvyšší. A jak kapitán prohlašuje při představování své posádky pasažérům, ačkoli se na lodi může zdát být v šarži nejvyššího on, Nejvyšším je na moři někdo jiný. Ostatně jako všude jinde.

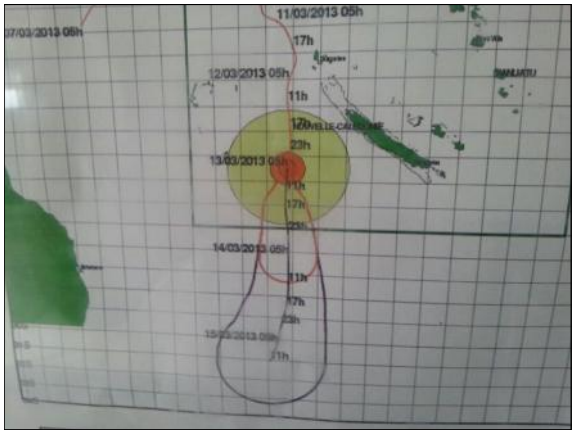

S pevninou záhy v nedohlednu se začínáme bát. Dozvídáme se, že tropický cyklón Sandra také změnil svůj kurz. Místo na Queensland míří na Novou Kaledonii.

Jak tomu však bylo i na neslavně slavných velkoplavbách před jejich osudným koncem, i my trávíme večer frivolně u šampaňského a tří chodů, následuje pestrá show v Marquee divadle na přední palubě, mírné houpání Perly ani nevnímáme. Přesto si někdo bere preventivně tabletu, což nechápu. Proč by mi mělo být špatně na plovoucím hotelu? Usínáme plni dojmů za kolébání vln Tasmánského moře. Jsme na cestě.

Probouzím se samou nedočkavostí časně ráno, nechci zaspat ani minutu plavby. Při pohledu z okénka vidím, že vlny jsou větší. Ramínka v šatníku se houpají jako na houpačce. Kabinku máme útulnou. Je zde vše málem jako v pětihvězdičkovém hotelu – plazma televize, lednička, veliká zrcadla, pracovní stůl, a neuvěřitelně skladného prostoru, do kterého jsem s radostí vyložila naše kufry a ubytovala nás na dalších devět dní. Rozhodla jsem se začít den na lodi návštěvou místního gymu – posilovny v podpalubí. Je tu jen pár sportovních nadšenců a tak mám výběr celé řady přístrojů včetně svého oblíbeného crosstraineru, na kterém obvykle uběhnu/ucvičím za padesát minut svých pět ranních kilometrů. Dost bizarně se na televizní obrazovce před mým šlapadlem na lodi kdesi uprostřed Tichého oceánu zjeví Michael Hutchence na vltavském nábřeží a skupina INXS na monitoru hraje z důvěrně známých míst v této chvíli velmi vzdáleného kousku světa - pod pražským Orlojem. Loď se houpe ze strany na stranu, já šlapu na svém přístroji nahoru a dolu, pak vyběhnu ještě deset pater po schodech na terasu, kde se podává snídaně a… s tím pohybem jsem to zřejmě přehnala. Jakmile se vás chytne mořská nemoc, tak se jí špatně zbavujete.

Další den a noc se mi zdá plavba nekonečná. Voda samá voda. Hloubka v místech, kterými plujeme, je víc než pět tisíc metrů. Náš kurz hlídá Gyrokompas, který určuje „opravdový" sever Země. V námořní plavbě je Gyroskop obvykle napojený na autopilota lodi, který z opravdového severu „počítá" kurz lodi. Odchylka gyroskopu od opravdo-

Konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

vého severu je maximálně 0.5° při stále rychlosti a kurzu lodi. Na můstku každé lodi je tabulka stálé rychlostní deviace gyrokompasu, stálou odchylku nejvíce ovlivňují tři parametry - rychlost lodi, zeměpisná šířka, pozice lodi a kurz lodi. My jsme ovšem nejvíc ovlivňováni parametrem stále se přibližujícího cyklónu. Kapitán podává hlášení, - neví, zda se vůbec budeme moci přiblížit k plánovaným ostrovům. Tak dlouhá plavba a pro nic za nic? Hlavně abychom to přežili.

Zatím přežívám o topince a o vodě. Tak jsem si zavařila zbytečným pohybem navíc. Naše partička hoduje, užívá si, i když má také tajnou hrůzu z nevyzpytatelného cyklónu, ke kterému se nad veškerou pochybnost blížíme každou nautickou mílí. Díky Evě, která jako agentka cestovky plavbu již párkrát absolvovala a zná se s posádkou, se stává naše skupina tak trochu VIP, dostáváme se na večírek s námořními důstojníky. S kapitánem se vyfotíme a snažíme se vyzvědět jeho strategie, jak zabrání hrozícímu konci Perly a našemu. O skupině Olympic už ani nemluvě. Samozřejmě, že nic nepoví.

Vlastně ani nemám chuť na jídlo. Padesát procent cestujících kolem jsou totiž tlusťoši. Nejsou to lidé plnoštíhlí, ani lidé mírně při těle. Jsou to vysloveně tlusťoši. V závěru plavby jsem nabyla přesvědčení, že tito obézní lidé si kupují cestu nikoli jako naučný zájezd či dovolenou na tropických ostrovech, ale právě pro ono „all inclusive“ neomezené množství jídla na lodi. Sledovala jsem s úžasem, nejen kolik toho dokázali sníst, ale také co si nakládali na talíře. Na ostrovy se vyloďovali na minimální dobu, spěchali zpátky na loď s prvními vteřinami otevření bufetů v poledne i navečer. Podobně jako je návykový alkohol, nikotin či drogy, je návykové i jídlo. Bylo mi tlusťochů, kteří konstantně přetěžovali lodní výtahy a zabírali dvojnásob místa na sedačkách v tendrech, až líto. Dobré jídlo miluji. Je to jeden z požitků tohoto světa. Ale nechat se jím ovládnout a ničit?

Naši čeští přátelé byli ovšem gurmáni. Moc si libovali nad všemi předkládanými pochoutkami; na lodi je také renomovaná australská restaurace Salt Grill by Luke Mangan. Australského steaku, mořských plodů, zeleniny a ovoce se nemohli nabažit. Loď si veze s sebou ze Sydney veškeré potraviny na devět dní – celkem 280 tun jídla. Třetí den plavby zakotvila Perla u prvního ostrova, který leží na západní straně Nové Kaledonie, zatímco tropická bouře Sandra řádila na její východní straně. Pochopili jsme, jaký měli pocit mořeplavci s prvním obrysem pevniny v dohledu.

Kapitán James Cook objevil Isle of Pines v roce 1774 při své druhé plavbě na Nový Zéland. Pojmenoval ostrov podle vysokých jehličnatých stromů, které jsou pro místo typické. Ostrov je sopečného původu, nachází se padesát kilometrů jihovýchodně od Grand Terre, hlavního ostrova Nové Kaledonie. Je obklopen barevným korálovým útesem s bujnou mořskou vegetací a životem, - skutečný ráj pro snorklující. Jirka si v nadšení nad podmořskými živočichy pohladil ježka, což jako klávesista neměl.

Vody Korálového moře jsou úchvatné. Teplé a průzračně čisté. Barvy nepopsatelné – od nejsladší bledě modré přes blankytnou tyrkysovou, azurovou, akvamarínovou modř až k smaragdové zelené. Jemný příboj a nejjemnější zlatý písek pláží. Spolu s palmami a tropickými křovinami, členitými útesy a malými jeskyněmi, výběžky a zákoutími jsou jako z kýčovitých pohlednic a lesklých prospektů cestovních kanceláří. Pro vášnivé fotografy, jakými byla většina z nás, se staly nekonečným lovištěm snímků, jednoho krásnějšího než druhý.

Na ostrově Lifou – největším z archipelu korálových atolů známých jako Loyalty Islands jsme si našli malou „vlastní“ pláž, kde jsme strávili nezapomenutelný den. Z lodi na ostrov a zpět jsme se dostávali na malých lodích – tendrech, které si Perla vezla s sebou. Od ostrova jsme odplouvali vždy kolem šesté hodiny večer, a když jsme se ráno probudili, většinou jsme již kotvili v dosahu dalšího. Noční plavby byly klidné na moři, rušné na lodi. Paluby žily divadelními představeními, hudbou, bary, diskotékou, všemožnou zábavou…

O existenci naší poslední zastávky – přístavu Noumea jsem měla dřív jen velmi vágní představu. O to větší bylo naše překvapení, když jsme se ocitli v kouzelném melanéském městě připomínajícím polynéskou Havaj. Noumea se nachází přímo na hlavním ostrově Nové Kaledonie - Grande Terre a je správním centrem celého Francouzského zámořského-

území s vlastní místní vládou. Při pátrání, kde se vloudila chybička po objevení tohoto melanéského ráje Jamesem Cookem a jeho osídlení prvními anglikánskými protestanty (takže by měl ráj dnes vlastně patřit k Austrálii), jsem se dozvěděla, že z příkazu Napoleona III se v roce 1853 Nová Kaledonie stala francouzskou kolonií. Dnes má přístav mezinárodní charakter s velkou rozmanitostí zde žijících etnik, vlivná je stále domorodá skupina Kanaků. Vedle turismu kvete město především díky nerostnému bohatství a těžbě, pyšní se tak prosperujícím vzhledem s nádechem francouzského šarmu a bujnou barevnou květenou. Členitý hornatý ostrov obklopený nebesky modrým mořem, úžinami, sopečnými ostrovy a korálovými ostrůvky byl nádhernou tečkou za naším melanéským dobrodružstvím.

A jak to dopadlo se Sandrou? Ani na zpáteční cestě nás nenechala v klidu. Chytali jsme její „ocas“, vítr 70km/h znamenal vysoké vlny s dlouhými hřebeny a mocnou vodní tříští. Výkyv přídě na otevřeném moři dosahoval až šesti metrů. Tentokrát jsem preventivní tabletou nepohrdla, cvičení v podpalubí si odpustila, a tak jsem si vzdor dramatickým pohybům horizontu plavbu hezky užívala. Perlu jsme v Sydney opouštěli všichni s těžkým srdcem. Nějak nám k němu během těch dodnes vzpomínaných dnů na moři až moc přirostla.

(zleva Petr Kovanda, Eva Jančík, Pavel a Barbara Semenov, Jirka Valenta, Ivana a Milan Peroutkovi, sedící Dana a Milan Broumovi)

KONEČNĚ V AUSTRÁLII

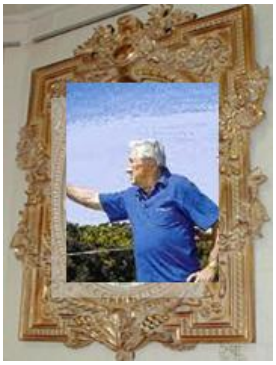

Vzpomínky Jana Košňara, narozeného v roce 1928 na Českomoravské vysočině
(pokračování 2)

Časně ráno 28. října 1950 naše loď zakotvila v Melbourne, hlavním městě státu Viktoria. Při prvním pohledu kolem jsme si uvědomili, že jsme v úplně jiném světě, než je Evropa a na co jsme byli zvyklí. Na jedné straně bylo moře a na druhé straně nízké domečky různých barev, některé pobité dřevěnými prkny. Už tenkrát jsme pochopili, že tato země není rozvinutá jako Evropa, a kultura, tradice a průmysl se teprve buduje. Bylo nám už tehdy jasné, že nám bude dlouho trvat, než se přizpůsobíme a zvykneme si na jiný způsob života. Po tom, co jsme viděli z lodě, začaly nové obavy, jestli jsme neudělali špatný krok a raději jsme neměli zůstat v Německu.

Měli jsme jet vlakem do emigračního tábora Bonegilla, přes 300 kilometrů na severovýchod, blízko hranice Viktorie s Novým Jižním Walesem. Probíhala ale stávka železničářů, a tak se jelo autobusy. Dozvěděli jsme se, že stávkování je nejoblíbenější národní sport v Austrálii. Po cestě jsme viděli vyschlá koryta řek a hrozně pokroucené stromy, - ale žádné smrky, borovice, lípy a javory a ani žádné ovocné stromy lemující cestu. Vše vypadalo suché, pusté, prázdné, jako kdybychom ani nebyli na zemi, ale na měsíci. Některé stromy měly kůru hladkou a doběla, některé černou a krabatou, na jiných se kůra loupala v krátkých kusech a jinde zase visela v dlouhých tenkých cárech.

To bylo naše seznámení s místními stromy druhu eukalyptus zvaný gum tree, česky blahovičník. Když je dřevo syrové, je plné šťávy a nechá se obrábět. Jakmile uschne, je tak tvrdé, že se do něj ani hřebík nezatluče. Proto jsou kostry australských domů stavěny ze syrového dřeva, ale vynikají svou pevností.

V táboře Bonegilla jsme všichni museli čekat na vydání prozatímních osobních průkazů a na přidělení práce. Australské odbory se tehdy přistěhovalců bály. Měly strach, že jsou odborně na vyšší úrovni, a že jim budou brát práci. Proto jsme se cítili jako otroci v Americe, když naše řemesla a školy nebyly uznány a každý musel jít na dva roky pracovat tam, kam byl přidělen. I lékaři, kteří mohli jít po dvou letech zpátky na univerzitu a dělat znovu doktorát. Každý průkaz měl uvedeno jako zaměstnání razítko „labourer“ – „dělník“. Někteří byli posláni na práci do továren, do lesa nebo na farmu. Také kopat díry pro telefonní sloupy a hodně z nás bylo posláno stavět vodní přehradu na Snowy River – Sněžné řece.

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000,
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

Život v táboře Bonegilla

Baráčky byly z vlnitého plechu, ale hlavně že byla střecha nad hlavou a každý měl svoji postel. Inu, kdyby to viděla naše maminka, spráskla by ruce a řekla: „No, Jendo, to jsi měl raději zůstat doma a bylo by ti líp.“ Ale byli jsme mladí, s optimismem do budoucna a věřili jsme sami v sebe, a že všechny překážky před námi nějakým způsobem překonáme. Cítili jsme se být jako pionýři na divokém západě a věděli jsme, že bez rizika a houževnatosti se člověk nikdy dopředu nedostane. Tak jsme se snažili pochytit sem tam nějaké anglické slovíčko a seznámit se s okolím. Viděli jsme bílé papoušky s chocholkami, kteří nepříjemně křičeli a moc hezky vypadající ptáky „kookaburras“, žijící jenom v Austrálii. Byla příležitost zúčastnit se přednášek o životě v této zemi a něco se o ní dozvědět. S naší omezenou znalostí angličtiny jsme toho moc nepochopili, ale s pomocí několika lidí mezi námi, kteří rozuměli více než my, jsme se dozvěděli spoustu nového. Například že máme dávat pozor na děti a nedovolit jim si hrát, chytat nebo strkat do pusy, co se hýbe na zemi, což mají děti ve zvyku. Protože téměř všechno, co leze po zemi je jedovaté a může způsobit smrt. Pavouci, dokonce několik druhů, i škorpióni svým jedem můžou usmrtit. Viděli jsme mravence, dva až tři centimetry dlouhé, kteří když kousnou, tak člověku oteče jazyk, nemůže dýchat a nakonec se zadusí. Ta havěť se tu může celý rok množit, protože v zimě nemrzne, jenom v Australských Alpách. Jeden druh žab „cane toads“ je tak jedovatý, že po jeho pozření chcípne i krokodýl. No, a těch hadů tady! Z deseti druhů nejvíce jedovatých hadů na světě se Austrálie může pochlubit osmi.

Po takovém poučení jsme se chtěli všichni vrátit. Kam jsme to vlezli? Jak dlouho, než se nám nějaká ta domorodá jedovatá potvora pomstí a kousne nás? Nebo vleze do bot či do postele? Fuj! Proč jsme tedy raději nečekali na tu Kanadu nebo Ameriku? To je severní polokoule tak jako Evropa a jistě tam tolik té jedovaté havěti nemají… Bohužel už bylo pozdě a situace se nedala změnit.

Po té jednotvárné a nechutné stravě na lodi jsme se těšili na pevnou zemi, civilizaci, a doufali jsme, že i chutné jídlo, jako například žitný chléb s buřtem, vepřová pečeně atd., to by nám bývalo stačilo. Snít o svíčkové s českým knedlíkem nám náš rozum ani nedovolil. Představovali jsme si ale, že se seznámíme s něčím novým, že nám v táboře budou nabízet něco, co jsme ještě neochutnali, prostě nějaké nové australské speciality. To ale bylo zklamání! O žitném chlebu zde vůbec neslyšeli. Chléb byl bílý, pečen ve formě ve tvaru cihly, takový vatový a tak jako vata chutnal. Sýra byl jenom jeden druh. Populárním masem bylo skopové a bylo dvakrát denně. Od té doby také většina Čechů žijících v Austrálii nemůže skopové ani cítit. K snídani bývaly vždy smažené skopové párky, 15% masa, 25% tuku a 60% mouky. Došlo nám velmi brzy, že v Austrálii hlady neumřeme, ale že to bude dlouho trvat, než se tato země stane známým gurmánským rájem.

Kam se ztratil ten červený koberec?

Asi ho Australané použili pro někoho jiného, ale rozhodně ne pro nás, přistěhovalce, nebo jak nám tenkrát říkali „New Australiens“ – „noví Australané“. Sice jsme neočekávali pětihvězdičkový luxus, ale doufali jsme, že se Austrálie trochu lépe postará o své budoucí občany. Když rozdělili rodiny a nechali je napospas osudu a obavám, jak se zase dostanou dohromady, měli jsme pocit, že s námi nakládají jako Němci s lidmi, co šli do koncentráku.

Jiné to bylo s Čechy, kteří sem přišli po roce 1968. Přiletěli už letadlem a bylo o ně postaráno buď státem, nebo i Čechy z první emigrační vlny. Ti se o nově příchozí krajany velmi starali, pomáhali jim s hledáním bytů nebo darovali potřebné věci. Jejich kvalifikace a řemesla byla uznána, takže mohli dále pokračovat ve svých povoláních a hned od začátku dobře vydělávat. Vyšlo jim to, jak si představovali, protože většina z nich sem přišla jenom proto, že počítala s tím, že tu rychleji nabudou majetku než v republice. Oproti naší generaci, která emigrovala z důvodů politických a hledala novou vlast pro sebe a pro své děti.

Tak přišlo rozhodnutí, že těhotné ženy budou poslány do venkovského tábora a mužům bude přidělena práce. Ženy s dětmi a těhotné byly transportovány do bývalého zajateckého tábora pro Japonce. Nemusím asi zdůrazňovat, že to žádný luxus nebyl a dnes by se proti takovému ubytování ozvalo hodně protestních hlasů.

Ještě horší snad bylo, že tábor byl uprostřed úplné samoty, asi 200 kilometrů na sever od Melbourne, blízko městečka Rushworth, místo zvané Murchison East. Obchody žádné, místní obyvatelstvo neexistující, úplně odříznuti od okolního světa v baráčkách z vlnitého plechu. Doprava neexistovala, nejezdil tam ani autobus ani vlak. Otcové tak mohli někdy navštívit své rodiny jedině autostopem, bohužel směrem do té pustiny moc aut nejezdilo. Stalo se mi, že na cestě z Melbourne mne jeden šofér na poloviční cestě vysadil, protože dál už nejel. Ale po něm žádné další auto nejelo, tak jsem musel v noci spát v příkopě a čekat do rána na další možnost dopravy. To byly Vánoce 1950. 17. března 1951 se tam narodil náš druhý syn Jan – Denis.

Koncem listopadu 1950 mi byla přidělena práce v Melbourne pro S.E.C. (State Electricity Commission) – Státní elektrické podniky. Bylo to též v úplné prázdnotě na suché louce obehnané plotem, a prostředkem se táhly elektrické dráty na sloupech pro vysoké napětí. Kolem velkého stanu, což byla kuchyň, umývárna a jídelna, bylo rozestavěno asi 80 stanů. Asi 14 kilometrů severně od středu města byla poslední obydlená čtvrť, potom asi 3 kilometry nic, pak přišel náš stanový tábor Thomastown a potom už vůbec nic. Jenom prázdná dálka.

Australské krysy jsou čistotné – používají mýdlo

V tom pracovním stanovém táboře bylo spousta různých národností, nejvíce z Baltských států. Někteří Lotyši měli dva metry výšky a velký problém lézt do stanů předním otvorem. Každý stan ubytoval dva chlapy. Zařízení ve stanech žádné, jenom nad postelí nad hlavou malé prkénko. Tam se dávalo mýdlo a zubní pasta s kartáčkem. Můj spolubydlící byl Čech, Theodor Knauer, který si stále naříkal, že udělal blbost, že měl zůstat v Evropě, kde by mu bylo dobře, prý tam měl namluvenou nějakou rakouskou hraběnku.

Mně každé ráno zmizelo moje mýdlo a podezříval jsem ho, že mi je bere. Zlobil jsem ho, že hraběnka by ho stejně nechtěla, když se myje kradeným mýdlem. On se ale dušoval, že ho nebere. Jedné noci se to vysvětlilo, když jsem sáhl rukou nad hlavu a něco jako kotě bez chlupů s tenkým ocáskem se mi protáhlo pod rukou. Rychle jsem posvítil baterkou, kterou jsem měl při ruce a chodil s ní v noci na záchod, a viděl jsem krysu utíkat s mým mýdlem.

Mimo nás tam byli ještě dva z naší republiky. Moravák doktor František Kopeček, který po odsloužení dvou let šel dělat do továrny, kde měl možnost pracovat přesčasy. Chtěl našetřit rychleji, aby měl z čeho žít po dobu studia na univerzitě, kam musel na dva roky, aby dostal australský doktorát. Byl jsem první člověk, který ten diplom viděl a hezky jsem jej zarámoval. Franta byl mým doktorem a zůstali jsme dobrými kamarády.

Ten druhý Čech v táboře byl Béda Kalaš. Byl to sice řezník, ale hlásil se jako kuchař. Tím měl přístup k zásobě potravin, tak nám bylo hej. Do stanu jsme si jídlo brát nesměli, ale Franta a já jsme dostali vždy nášup. Co nám moc chutnalo a co jsme doposud neznali a také konečně objevili, jako něco dobrého australského byl „peanut butter“ a „lemon butter“ – burská a citronová pomazánka na chleba.

Za Bédovu štědrost jsme se chtěli nějak odvděčit, a tak když si zaplatil zálohu na pozemek, přišli jsme mu pomoci postavit první a nejdůležitější budovu na jeho plácku. Kadibudku z dřevěného rámu, pobitou azbestovými deskami. Byl to hrozně legrační pohled na prázdném místě a už byla zdaleka vidět ta malá, ale důležitá konstrukce lidského bydlení.

Každé ráno, někdy čtyři z nás, jindy šest naskákalo na malé nákladní auto se střechou z kanvasu a vezli nás vždy někam jinam do práce. Za nás a za práci byl zodpovědný Tom, původem ze Skotska a Bill, původem z Irska. Někdy jsme okopávali trávu asi jeden metr kolem dřevěných elektrických sloupů, aby se při ohni plamen nedotkl až dřeva. Jindy jsme kopali díry pro sloupy. Tenkrát ještě nebyly v Austrálii metrické míry, tak nám předák ukazoval, kde a že šest stop do hloubky a délky a dvě stopy na šířku a nechal nás kopat. Střídali jsme se, jeden kopal a druhý vyhazoval. Nejhorší bylo, když se narazilo na kámen a na rozdrcení se používala železná těžká tyč (crow bar). Z toho jsme měli vždy krvavé puchýře a bolavá záda.

Jednoho horkého dne nás zavezli okopávat sloupy do města, kolem vysoké zdi, na rohu věžička a ostnaté dráty. Naše angličtina nebyla natolik dobrá, abychom rozuměli, že vlastně pracujeme kolem známé melbournské věznice Perntridge. Bylo před první výplatou, kdy jsem si chtěl koupit klobouk nebo čepici, abych nedostal úpal ze sluníčka. Pálilo to na 41 stupňů Celsia. Hloupý Honza si ale umí pomoci. Z novin jsem si udělal na hlavu lodičku, jako si to dělají malíři a pozlacovači, když brousí skelným papírem a práší se, aby nedostali moc prachu do vlasů. Za chvilku bylo vzrůšo – přijela policie! Auto a čtyři policajti v uniformách, mluvili rozčileně s Tomem a Billem a ukazovali na mě! Někdo jim telefonoval, že asi utekl trestanec v papírové čepici.

O polední přestávce se obyčejně Tom a Bill o něčem bavili a moji spolupracovníci hráli karty pod tou kanvasovou střechou na autě. Už tenkrát jsem nechtěl marnit čas a snažil jsem si plánovat budoucnost a zaměstnání po odsloužení těch dvou let. Zaměstnání jako pozlacovač neexistovalo, žádná pozlacovačská firma tu nebyla. Přemýšlel jsem o tom se osamostatnit, že bych se mohl uchytit výrobou zdobených rámů na obrazy. K tomu jsou potřeba formy, do kterých se presuje takzvaná pozlacovačská masa. Ty formy jsou ale hrozně drahé, když jsou odlity ze železa podle vyřezaného vzorku ve dřevě. Z nouze, a ačkoliv nejsem řezbář, jsem namísto hraní karet začal malovat náměty na rámové ozdoby a o polední přestávkách vyřezávat do dřeva nebo do sádry. Základních šest řezbářských dlátek stálo pět liber australských, tolik peněz jsem si ale nemohl dovolit ubrat z prvních výplat. Tak jsem řezal kapesní, dobře naostřenou kudlou. Později jsem ty vyřezané formy natřel několikrát lakem a některé z nich jsme používali dalších padesát let. Dokonce se ještě hodily synovi Jirkovi, když měl v roce 2001 svoji uměleckou dílnu.

(pokračování příště)

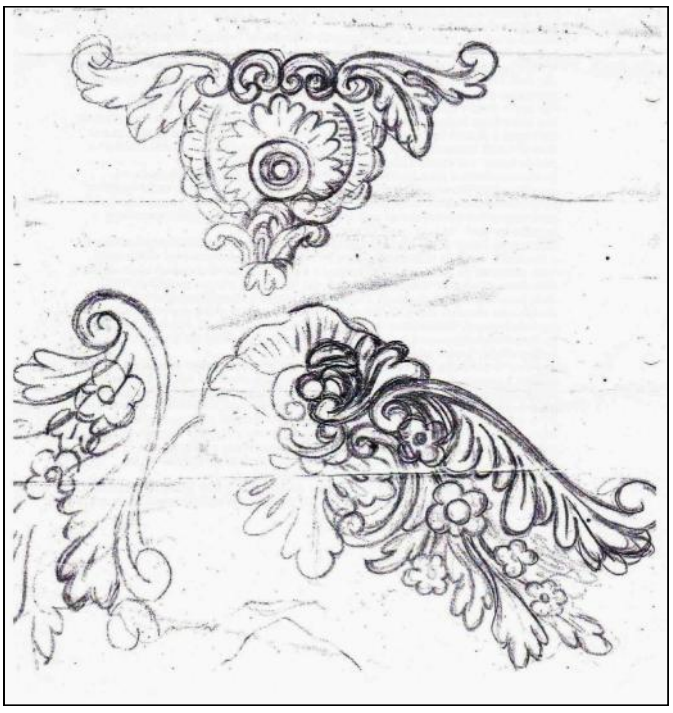

HYNEK KMONÍČEK

VELVYSLANEC ČESKÉ REPUBLIKY

V Canbeře, dne 12. března 2013

Vážení přátelé,

na počátku dubna předčasně ukončím po přesně dvou letech svoje působení ve funkci českého velvyslance v Austrálii, na Novém Zélandě a ve státech Pacifiku. Důvodem tohoto kroku je nabídka, která se neodmítá, a proto se s Vámi budu v budoucnu setkávat již ve své nové funkci, tentokrát jako pracovník Kanceláře prezidenta republiky.

Nový, poprvé v historii České republiky přímo zvolený prezident, pan Miloš Zeman mě požádal, abych na Pražském hradě odpovídal za oblast mezinárodní politiky. To mi jistě přinese dostatek příležitostí sledovat dílo svých nástupců, kterým přeji hodně štěstí a stejně vynikající a bezproblémové vztahy, které jsem měl příležitost společně s Vámi sdílet i já.

Za dva roky zde se nám mnohé podařilo. V první řadě jsme se zaměřili na rozvoj vzájemného obchodu. Česko-australská obchodní výměna vzrostla mezi roky 2010 a 2011 o 33%, následujícího roku o dalších 38%. Poprvé v historii tak vzájemný obrat obchodu dosáhl částky takřka 10 miliard Kč, přičemž více než 70% tvořil český vývoz. Austrálie se stala 33. největším trhem českých výrobků, což ji oprávněně zařadilo mezi několik významných neevropských trhů. Také obchod s Novým Zélandem poprvé přesáhl hodnotu 1 miliardy korun a země se tak stala významnějším trhem českých výrobků než například dříve tradiční Vietnam. Australské investice se z počáteční více méně nuly dostaly až na dnešních více než půl miliardy euro, a to ještě máme důvod se domnívat, že se tato částka vzhledem k dalším připravovaným australským investicím v dohledné době ještě takřka zdvojnásobí.

Naše republika zde v posledních dvou letech navázala významné nové univerzitní kontakty, nové formy kooperace výzkumných laboratoří, otevřela nový honorární konzulát na jižním ostrově Nového Zélandu, dosáhla uznávání českých řidičských průkazů v Austrálii. Před podpisem je i dlouho očekávaná dohoda o ročních pracovních vízech pro české studenty v Austrálii, které se za mých předchůdců podařilo dosáhnout s Novým Zélandem. Poprvé v historii má dnes Česká republika také akreditovaného velvyslance ve všech státech pacifické oblasti.

Rád bych Vám proto poděkoval za to, že jste zde můj dvouletý pobyt zpříjemnili, byli našemu zastoupení České republiky i mně osobně oporou a pomocí a těším se na naše další shledávání, ať již na Pražském hradě nebo někdy v budoucnu zde, v místě Vašeho stálého i dočasného domova.

Hodně štěstí v Austrálii přeje

KAREL ČAPEK: O naříkačích

"Brejden, pane, jak se máte?" "Aále špatně, pane, zanic to nestojí." "Nono, a co vám chybí?" "Ale to víte, starostí je –" "Copak vy víte o starostech, pane! Já bych chtěl bejt na vašem místě." "To byste to chyt! A jak se vede vám?" "Ale to víte, bídně. A co zdravíčko?" "No taktak. A rodina zdráva?" "Ještě to ujde. No tak máucta." "Služebník."

To je normální československý rozhovor, který by měl stát hned na první stránce každé praktické cvičebnice jazyka českého. Téměř bez výjimky prvním slovem propuká náš člověk v nářek a stížnosti na svůj osud; obyčejně tím získá jakýsi rozběh, aby mohl v dalším hovoru nadávat obecně na mizerné poměry, na tu lumpárnu a na jiné veřejné záležitosti; ale to už je jiná kapitola.

Ze zvláštního národního zvyku nám nejde jaksi z krku, abychom řekli, že se nám vede docela dobře, nebo že to ujde, nebo že by to mohlo být horší. Víme, že se nás náš bližní nevyptává ze soustrasti; nedomníváme se, že ho svou pochmurnou odpovědi nějak dojmeme. Vzdálený pozorovatel by mohl soudit, že máme vrozený strach ze svých bližních, že jim na potkání naznačujeme svůj těžký osud jen proto, aby nás ušetřili nebo aby si snad od nás nechtěli vypůjčit; nebo že chceme odvrátit jejich zlobu a závist, nebo že se hledíme před nimi ponížit, aby jejich postavení a štěstí vyniklo tím zářivěji. Ale my si nenaříkáme sklíčeně; my si naříkáme okázale; my se jaksi honosíme svými starostmi a bědami; my tvrdíme svému bližnímu do očí téměř s opovržením, jemu že se tak všivě nevede, kdepak, holenku! My známe život, protože se nám vede špatně; my jsme chlapíci, protože si máme, panečku, nač naříkat. Kdyby se nám vedlo obstojně nebo kdybychom byli celkem spokojeni s tím, jak se máme, pak to není naše zásluha nebo úspěch, nýbrž z pekla štěstí a taková nějaká povrchnost nebo prostopášnost. Vážný člověk, pane, má jenom starosti a trampoty.

Ale nejzvláštnější je, že to je vlastně jenom taková forma. Trpíme-li opravdu ať nemocí, nebo láskou, nebo bídou, zamlčujeme to s jistou cudností utrpení; nehlásáme lidem na potkání, že v nás doktor našel rakovinu jater nebo že se můžeme zbláznit žárlivostí na svou manželku. Trpíme-li nejhůř a ptá-li se nás někdo, jak se nám vede, řekneme plaše "děkuju za optání" nebo tak něco vyhýbavého. Pokud si zplna hrdla naříkáme, že se nám vede špatně, vede se nám, zaplaťpánbu, ještě dobře. Řekne-li nám náš bližní, že se mu vede dobře, vyvolá v nás bezmála podezření, že před námi zapírá nějaké zatracené starosti; že to s ním nějak smrdí.

Jsme národ naříkačů; obyčejně se setkáváme, jen abychom si navzájem pobědovali, že se nám vede mizerně, ačkoli nás vlastně nijak nezajímá, jak se tomu druhému vede; je to už jen taková formalita, tak jako když Angličané mluví o počasí. Upřímně řečeno, ozývá se v tom spíše snaha jevit se malým a ubohým než skutečná nespokojenost; je v tom taková vnitřní nesvoboda a nedůvěra. Jako naše pozdravy, tak i naše konverzační zvyky ukazují, že snáze se mění státy a ústavy, zákony a řády než lidské mravy; podrželi jsme zvyky malého, ublíženého, reptajícího poddaného, jehož první slovo je nějaká bezmocná stížnost a jemuž beztoho nikdo nevěří. Ostatně ani nečekáme, že nám někdo bude věřit.

Tak tedy: Jak se vám vede?

Lidové noviny 17. 6. 1928

JE TAM OPRAVDU TAK ZLE?

Vlastík Škvařil

Zdá se, že si komunisté v Česku zlepšují pozice. Mnozí lidé začínají věřit tomu, že je teď tak zle, že je tam hrozná drahota, a že soudruzi přece jenom dokázali lépe hospodařit, a že to s tou nesvobodou nebylo zas tak hrozné. Ona ta demokracie, když se dostane do špatných rukou, tak je asi ještě horší než diktatura ve špatných rukách. To, že voliči mají možnost v demokracii se těch špatných rukou zbavit v příštích volbách, zatímco v diktatuře takovou možnost nemají, to už je jedno. A nakonec stejně není nikdo lepší koho volit! Tak se někteří oceňují jako národ.

Pan Goebbels měl asi pravdu, když prohlásil, že "stokrát opakovaná lež se stane pravdou". Podle počtu vymyšlených anebo přinejmenším zveličených pesimistických zpráv z Česka, které ještě pořád občas dostávám, je mi celkem jasné, že je tam dost lidí, kteří přispívají k tomu, aby ty lži byly opravdu opakované stokrát.

Já mám takový dojem, že se mnozí z nich ještě nenaučili myslet sami pro sebe a ochotně věří každé blbosti a nadšeně rozšiřují všechen ten pesimismus a lži všem, které mají ve svém emailovém adresáři.

Od té doby, co jsem se snažil s každým tím pisálkem diskutovat a poukázal na různé nepravdy a nabízel důkazy, které se dají lehce ověřit, a které nabízejí jiný pohled na situaci, jsem už od většiny vice neslyšel, takže naštěstí mi už tolik chmurných lží nechodí. Oni se asi urazili, což mě velice těší. Je známé, že za pravdu se lidé nejvíce zlobí. A také je pravda, že myslet je velice namáhavé a ne každému se chce namáhat. A civilizovaně diskutovat se většina z nich ještě nenaučila.

Za nadávání na vládu a všechno ostatní se dnes netrestá a tak se mnohým zdá, že ta demokracie opravdu za nic nestojí. Přece za soudruhů tolik špíny mezi politiky neexistovalo! Všechno přece fungovalo perfektně! Kdo by vůbec uvažoval nad tím, že každý kritik byl nemilosrdně smeten s cesty, že sdělovací prostředky se neopovážily poukázat na neschopnost a korupci tehdejších politiků, funkcionářů a vedoucích podniků, kteří byli nasazení stranou, ne na základě schopnosti, ale na základě věrnosti straně.

Co je ke spokojenému životu důležité, samozřejmě kromě zdraví, je svoboda a ekonomická situace.

Dodnes někteří lidé vzpomínají, jak nám bylo hej, když za soudruhů stál rohlík 30 haléřů.

A to je jasný důkaz toho, že dnes je opravdu zle, dokonce jsem někde četl, že vláda nechává lidi umírat hlady.

Tak kde je pravda?

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

Český statistický úřad udělal průzkum toho, kolik si lidé mohou koupit zboží za čistý měsíční plat v současné době a kolik toho mohli koupit před dvaceti lety. Z výpočtů "iDNES.cz", zveřejněných začátkem tohoto roku vyplývá, že Češi si mohou za svůj měsíční výdělek nakoupit vice téměř od každé položky ve spotřebitelském koši. Dražší asi o třetinu je teď například lístek do kina, pánský holič a odvoz odpadků. Na Škodovku museli lidé šetřit vice než tři roky, dnes jim stačí jeden.
Několik příkladů kolik zboží si lidé mohli koupit za čistý měsíční plat:-

	Před dvaceti lety	V současné době
Chléb - bochníků	463	836
Brambory kg	739	1925
Máslo kg	174	536
Mléko polotučné lt	491	1057
Oběd ve školní jídelně	523	893
Olej slunečnicový	96	396
Pánská košile	13	34
Svíčková na smetaně	168	307
Šunka vepřová kg	24	114
Vepřová pečeně kg	43	166
Světlé pivo desítka	750	1800

To je drahota, co? Není divu, že přes všechny ty nářky, vloni 2.2 miliony Čechů strávilo dovolenou u moře. Kolik jich tam jezdilo za soudruhů?
A co svoboda? Žebříček míry svobody ve světě sestavuje americká nevládní organizace Freedom House. Česká republika získala nejvyšší ocenění jak za svobodu politických tak občanských práv. Tak na co si vlastně ti lidé pořád stěžují? Nemají slušného slova pro politiky, kteří, podle výsledků jak ekonomických tak ve věci svobody, asi tak špatně nerozhodují, jak se na ně nechutně nadává. Když jsem po Havlově smrti četl ty odporné necivilizované nadávky na něj, tak se mi dělalo špatně.
Když tak budou Češi pokračovat, tak se v budoucnosti opravdu každý slušný člověk bude vyhýbat politice a budou mít opravdu, co si zaslouží a skutečný důvod si naříkat.
Kdo chce kam, pomožme mu tam! Možná, že se kvalita politiků a vedoucích funkcionářů podstatně zlepší, tak jako to bylo v roce 1948 po vítězství KSČ a podobné oběžníky začnou zase kolovat, tentokrát přes internet.

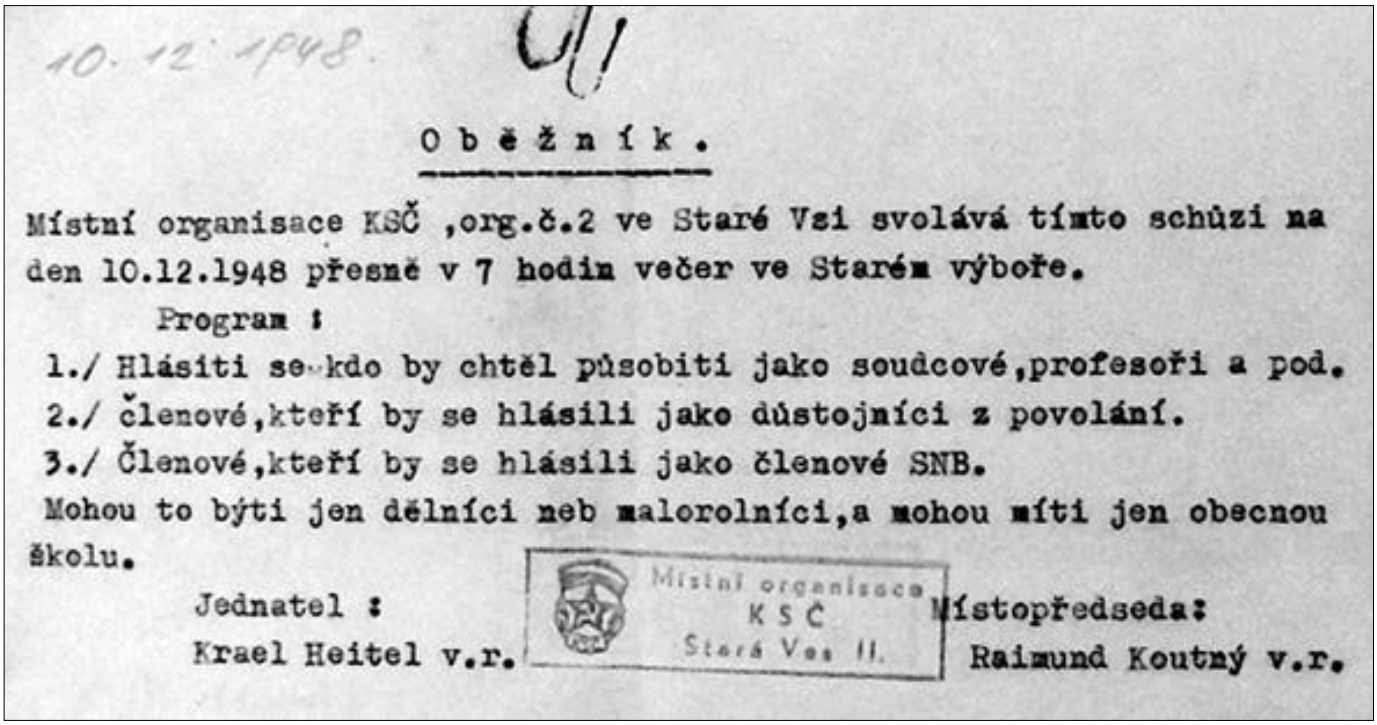

10. 12. 1948.

O b ě ž n í k .

Místní organisace KSČ ,org.č.2 ve Staré Vsi svolává tímto schůzi na den 10.12.1948 přesně v 7 hodin večer ve Starém výboře.

Program :

1./ Hlásiti se kdo by chtěl působiti jako soudcové,profesoři a pod.
2./ členové,kteří by se hlásili jako důstojníci z povolání.
3./ Členové,kteří by se hlásili jako členové SNB.

Mohou to býti jen dělníci neb malorolníci,a mohou míti jen obecnou školu.

Místní organisace KSČ Stará Ves II.

Jednatel : Krael Heitel v.r.

Místopředseda: Raimund Koutný v.r.

Znáte Gaussovu křivku rozložení hodnot IQ v populaci? Největší množství obyvatel, a to více než 50% odpovídá hodnotám IQ mezi 90 a 110. Jak úměrně klesá počet osob s hodnotami výrazně nižšími, stejným způsobem klesá na křivce procento jedinců, u nichž můžeme naměřit hodnoty ukazující na vysoký nadprůměr. Geniálních jedinců jsou mezi námi již jen desetiny procenta. Jde v podstatě o stejně zvláštní a řídký jev, jako jsou občané s mentální retardací. Přesto všechno však geniální jedinci existují v každé lidské populaci a výsledky záslužné práce mnoha z nich zůstávají nesmrtelné. Hranice stanovená mezinárodní společností MENSA je hodnota IQ 130 dosažená ve standardizovaném inteligenčním testu. Takovéhoto výsledku dosahují přibližně dvě až tři procenta populace.

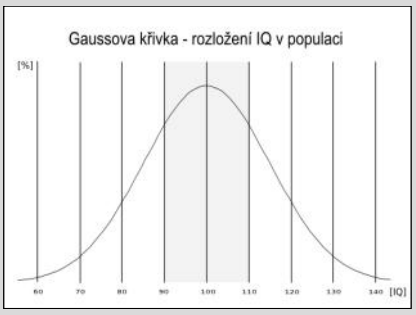

SVATOSTÁNEK JOSEFA TOUFARA

- nad knihou Miloše Doležala
„Jako bychom dnes zemřít měli“

Veronika Boušová

Přestože se o osudu Pátera Josefa Toufara v souvislosti s číhošťským zázrakem napsalo už mnoho, byl jeho první podrobný životopis, „Kniha roku Lidových novin 2012“, po vyhlášení stejnojmenné ankety již beznadějně vyprodán. Do regionálně orientovaných nákladných publikací se vydavatelům moc nechce, budiž tedy přáno těm odvážným, kteří se jí nakonec ujali. Autor M. Doležal zpracoval příběh J. Toufara do všech detailů, včetně podrobné fotodokumentace. Jak sám říká, cítil se k tomu být svým způsobem povolán.
„Úloha osobnosti v dějinách sestává prakticky z ochoty dotyčné osobnosti zemřít nebo nechat se zabít dříve, než stačila odvolat“, napsal Karel Kryl. Josef Toufar neměl co odvolat. Kráčel po zvolené životní cestě pravdy a lásky až k vrcholnému duchovnímu zážitku, dodnes nevysvětlitelnému úkazu, pokládanému za projev Boží přítomnosti. Jako zástupce církve zaplatil za tento úkaz peklem na Zemi – mučednickou smrtí. Byl doslova ubit příslušníky StB.

Strom
pod který jsme utíkali
na nás padl
je to kříž
a jestliže ho neobejmeme dobrovolně
budeme naň přibiti
(Jan Zahradníček: Svatý Josefe)

Těžko říci, proč si Josef vybral právě kněžské povolání. Bezpochyby byl ovlivněn liturgickým životem vesničky Arnolec na Vysočině, kde se 14. 6. 1902 narodil. Rodiče vlastnili vedle hospodářství také místní hostinec, tehdejší jediné společenské centrum. Žili tvrdou prací. Jiskru touhy po vzdělání v něm zřejmě zažehl osvícený obecní učitel, u Boha jistě hledal útěchu po brzké ztrátě maminky a jednoho z bratrů.
Období 1. světové války a vznik republiky ho naučili zájmu o politické dění. Místo nástupu do vojenské služby se s diagnostikovanou srdeční vadou vrátil k práci na statku a zapojil se do kulturního života vesnice. Po předčasném úmrtí hlavy rodiny převzal péči o majetek bratr Stanislav a Josef se definitivně rozhoduje pro kněžství. Je mu 26 let, má jen obecnou školu. Bez maturity ho na studium teologie nepřijmou. Zamíří tedy nejprve na gymnázium v Německém Brodě.

„Byl učenlivý. Povaha jeho byla krásná, byl upřímný a byl pravý lidumil, usměvavý, řeč podmaňující“, popsal Toufara Josef Sedlák, který mu pomáhal s přípravou k přijímacím zkouškám. Přestárlý spolužák vzbudil v primě mezi sotva dvanáctiletými kluky senzaci.
I když dostal přezdívku „děda“, nezkazil žádnou legraci a chlapci si ho oblíbili. Z pozice staršího se jim stal důvěrníkem, poznal „hlubiny študákovy duše“. Tu cennou zkušenost, podpořenou velkým sociálním cítěním, později využije v roli aktivního patrona mládeže.
„Říkali, že jsem blázen – ale pro Krista jím byl i svatý Pavel, a to byla nějaká osobnost.“
(J. Toufar)
V Brodě žil skromně z dědického podílu. Bohužel, navzdory železné studijní morálce tu těžce válčil s matematikou, takže nakonec přestoupil na gymnázium v Chotěboři. V pětatřiceti odmaturoval a vstoupil do kněžského biskupského semináře v Hradci Králové. Spoluseminaristé vzpomínají na jeho obětavost a usměvavou tvář, ale také na jeho noční můry, jejichž tvář znal jen on sám. Josefovo životní poslání se začalo naplňovat během 2. světové války. Těžko se ubránit myšlence, že jen vyvolený se mohl stát následovníkem Krista a obstát v éře krutých diktatur.
Na kněze byl vysvěcen v červnu 1940, brzy poté se stal kaplanem v městečku Zahrádka. Převzal duchovní správu a výuku ve školách. Lidem z rodného kraje dobře rozuměl a oni rozuměli jemu. Hodně energie věnoval dětem a omladině - výchovné působení školy, rodičů a kněze považoval za základ.
Provázel farníky krutými časy protektorátu. Jeho pomoc byla vždy cílená, promyšlená a konkrétní, duchovní, materiální i fyzická. V každém člověku viděl především člověka, na rozdíly (ani ve vyznání) nehleděl. Zveleboval kostel, zveleboval duše. Svým příkladem nadchl pro kněžství několik studentů, mezi nimi pozdějšího významného teologa Karla Vránu, působícího v Římě.
„Pepík byl člověk nesmírně ochotný, čistá duše. Žádný intelektuál, ale naprosto konkrétní a obětavý kněz. A přitom vyhraněný.“ (V. Tajovský)
Dramatický konec nacistické nadvlády vystřídala poválečná obnova státu. Po smrti zahrádeckého děkana je farnost svěřena do Toufarových rukou. Pro kraj získává zpět část zkonfiskovaných zvonů, zaslouží se o založení místní měšťanky a zřízení ledečského gymnázia, zakládá Sdružení katolické mládeže, kterou hodlá vést k ideám svobody a demokracie. Neohroženě svědčí ve prospěch obžalovaného protektorátního úředníka, obětavého Čecha.
Toufarův první konflikt s komunistickou mocí (ohledně neakceptované mše) doprovází varování „shůry“. Drát vysokého napětí spadne do davu a způsobí velkou tragédii.
„Najednou se vyrojily spousty lidí, kteří ze sebe dělali hrdiny, a my přitom věděli, jací byli poserové. A z nich se rekrutovali ti noví hurá bolševici… neměli pořádek ani ve svém hospodářství, byli naparovační, často

se věnovali spíš hospodám, karbanu a takovému žvanění naprázdno… a stále slibovali světlé zítřky“, vzpomíná K. Vrána. Poválečné volby prožívá Josef aktivně a v Zahrádce tak dopomůže lidovcům k vítězství nad KSČ. Po komunistickém puči rychle přituhuje. Zhruba rok se bude nový režim snažit církev ovládnout, pak zvolí taktiku vedoucí k jejímu vnitřnímu rozkladu. Nežádoucí farář Toufar je bezdůvodně přeložen ze Zahrádky do Číhoště. Marně se snaží vzepřít, dovolat se spravedlnosti. Svou „křížovou cestu“ nastupuje o Velikonocích 1948.

„…vzpřímená duše, jaké Prozřetelnost uchovává pro přímočará muka“ (L. Bloy)

Také v Číhošti, v celkově tvrdších podmínkách, prosazuje od počátku duchovní a kulturní ideály, má spoustu plánů, rychle si získává srdce farníků a opět se (řečeno jeho slovy) stává knězem-farářem všech. Pod přibývajícím politickým nátlakem se snaží obstát, jednat čestně a rozumně. „Znamení kříže“ se objevilo během Toufarova kázání 11. 12. 1949. Po jeho slovech „Zde ve Svatostánku je náš Spasitel…“ a gestu směrem k oltáři se dřevěný kříž nad oltářem několikrát vyklonil na obě strany a pak se stočil směrem ke kazatelně. Tento jev zaznamenalo 20 lidí, farář ho neviděl. Svědci se postupně rozpovídali, zpráva o „zázraku“ vzbuzovala stále větší pozornost veřejnosti i státních orgánů, kříž se pohnul znovu. Několik lidí si ho nezávisle na sobě podrobně prohlédlo. Dřevo bylo pevně zkroucené, jinak na něm neshledali nic neobvyklého. Pro Toufara se celá záležitost stávala neúnosnou a vyčerpávající. Začalo ho pronásledovat zlé tušení. Naplnilo se po probděné, úzkostné „noci getsemanské zahrady“ dne 28. 1. 1950.

„Orgáni“ ho doslova unesli ze dvora fary, příkaz k zatčení neexistoval. Tajné akce se účastnilo celkem dvanáct (!) příslušníků StB. Číhošťská aféra měla být v nejvyšším státním zájmu plně využita k rozeštvání a perzekuci církve. Během plánovaného monstrprocesu chtěli Toufara a další nepohodlné duchovní zdiskreditovat, obvinit z rozvracečské spolupráce s Vatikánem a přísně odsoudit. Zatčené umístili v tajné věznici ve Valdicích. V Číhošti se mezitím technici snažili sestrojit mechanismus, který by hýbal křížkem a dokazoval, že se Toufar dopustil na věřících podvodu. Marně.

Zde v zkroušení padáme…

Toufarovi vyšetřovatelé dostali za úkol donutit k přiznání nevinného. V případě vírou prodchnutého kněze úkol nemožný. Korekce, hlad, žízeň, přesolená polévka, noční buzení a dřepy, nic nezabíralo. Farářova tělesná schránka byla i přes srdeční vadu v dobré kondici a v závěru života se mu tak stala zdrojem neuvěřitelného utrpení. Nervozita estébáků stoupala. Na nátlak z nejvyšších míst došlo na fyzické týrání. Toufar byl opakovaně surově bit obušky, údajně na něm „pracovali“ i tři soudruzi najednou. Jednou z něj přiznání, že hýbal křížkem, vymlátili, ale on v zápětí odvolal. Nakonec se jim povedlo získat jeho podpis pod lživý dodatek k protokolu, ve kterém „přiznává“ nesmyslnou úchylku. Utýrán k smrti zřejmě ani nevěděl, co podepisuje.

Zmasakrované tělo včetně obličeje je napuchlé, samá podlitina. V příšerném stavu ho 23. 2. v noci vezou do Číhoště za účelem natáčení filmové rekonstrukce případu s křížkem. Nohy má neuvěřitelně nateklé, sténá, chroptí, neustále krvácí z úst a nedokáže stát. Nastává hrůzné divadlo. V kostele ho vyvlečou na kazatelnu, kde má před kamerou předvést kněžské gesto. Ten krátký záběr použijí do propagandistického dokumentu, diskreditujícího Toufara i číhošťský zázrak. Cestou zpět mu praskne žaludeční vřed. Přesto opět končí na betonu valdické kobky.

Teprve v kritickém stavu ho tajně převážejí k operaci do Prahy, do Státního sanatoria. Vyšetřovatelé mají nahnáno, bojí se, že je Toufarova smrt bude stát kariéru. Sám umírající pro ně důležitý není. Příslušníci StB neopouštějí vězně ani na operačním sále. Zanícené břicho obsahuje neskutečné množství vody. 25. 2. 1950 po operaci umírá. Nastává hysterie, zastírání skutečného důvodu smrti, zahlazování stop. Toufarovo tělo končí ve společném hrobě. Bolševická propaganda masově hanobí jeho jméno. Neteř Marie, hospodyně z fary v Číhošti, po něm pátrá. Píše zoufale na všechny strany, dokonce i prezidentu Gottwaldovi. Netuší, že právě on dal celé akci požehnání. Až v létě roku 1954 jí soudruzi předají pár předmětů z Toufarovy pozůstalosti se sdělením, že strýc zemřel.

Číhošťský křížek se během vyšetřování ztratil a jeho pohyb zůstává neobjasněn. Pohnul se v době nastávajícího temna, v době nástupu materialistického myšlení, které náš národ těžce poznamenalo na mnoho generací. Vyšší prozřetelnost? V knize Miloše Doležala najdeme odpověď na to, proč zrovna Toufar. Ale proč zrovna Číhošť? Wikipedie uvádí: „V katastru obce byl geodeticky zaměřen střed České republiky. Nalézá se asi 400 m severovýchodně od kostela.“…

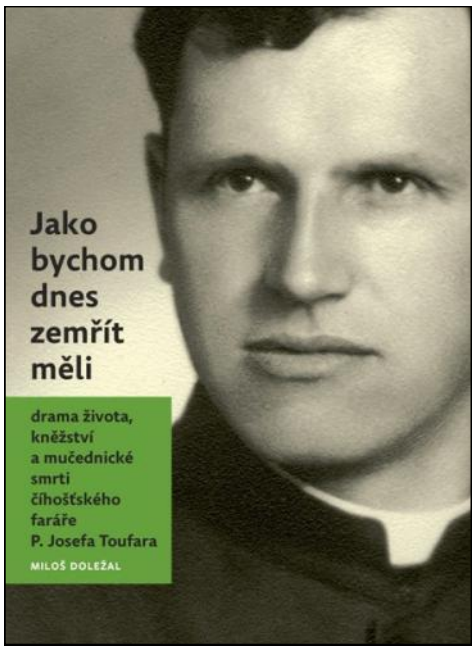

"JE JEDNO, JAKÉ BOTY NOSÍ PAPEŽ"

Peter Žaloudek

Pod tímto názvem vyšel den po inauguraci papeže Františka článek v rakouských novinách "Der Standard". Autorem je prof. Dr. Clemens Sedmak – jeden z nejmladších rakouských univerzitních profesorů, je mu teprve 41 let. Doktorát absolvoval z filozofie, teologie a sociálních věd. Tyto obory učí na prestižní londýnské univerzitě Kings College a v rodném Rakousku vede zároveň Centrum pro etiku a zkoumání příčin chudoby na Salcburské univerzitě.
Z rozhovoru s ním vybírám myšlenky, které nejenom silně synchronizují s mým názorem, ale i s názory většiny znalců papežství, a volně doplňuji vlastními postřehy.
Prvních deset minut nově zvoleného papeže Františka bylo velice zásadních. Papež imponoval svou pokorou, tak jako málokdo: tím jeho oslovením "Dobrý večer", pak modlitbou za svého předchůdce a na závěr tím, jak velký důraz kladl na to, nechat se nejdříve požehnat davem, než davu sám udělil své požehnání. Právě tímto gestem jasně naznačil, že primát své služby vnímá v požehnání Božím. To, že se představil veřejnosti v jednoduché bílé reverendě, bez hermelínové červené, těžké pompézní peleríny, jak to udělali jeho dva předchůdci, vtipně dokresluje jeho komentář, který pronesl v okamžiku, když mu ji chtěli ceremoniáři obléci: "Karneval již skončil". Jeho opce pro chudé, jeho jednoduchý styl v oblékání a vystupování – to je zažitý program, a bez toho, aby působil navenek, že moralizuje, udělal prostě to, co je mu bytostně vlastní. Zde nejde o to, že by Ratzinger či Wojtyla nebyli dostatečně skromní a pokorní, když tuto pelerínu, či červené boty nosili. Byli. Jen se nad tím nezamýšleli, nepovažovali to (snad) za nutné.
Když ale Clemens Sedmak říká, že je jedno, jaké boty bude nový papež nosit, nebo odmítne-li brokátovou pelerínu a namísto zlatého si navlékne prsten stříbrný, chce tím říct mnohem víc, než jen poukázat na navenek působící znaky. Říká: "František není samolibý člověk, který rád stojí v záři teatrálních světlometů, někdo, kdo čerpá energii z davu. Nepůsobí ani jako člověk, kterému hrozí, že se pod tíhou svého úřadu sklátí. Za tímto jeho lidským, jednoduchým, skromným vystupováním možno dešifrovat některé zásadní črty jeho budoucího pontifikátu. Řečeno teologicky: František klade důraz na primát požehnání Božího před udělením svého vlastního požehnání. Klade důraz na to, čemu se říká všeobecné kněžství. Na deklerikalizaci kléru. A já k tomu dodávám citát, který jsem našel v rozhovoru s ním, uveřejněném v roce 2007 v časopise "30 Giorni". Tehdy jako kardinál Bergoglio kromě jiného řekl: "Vaše klerikálnost je problém. Kněží klerikalizují laiky a laici nás pak prosí, abychom je my klerikalizovali... Hříšné kamarádství. Stačí si jen připomenout, že křest sám o sobě by již měl stačit. V mysli se mi vybavují křesťanská společenství v Japonsku, která neměla víc než 200 let žádného kněze. Přesto přežila."
Řečeno z pohledu vůdcovsko-sekulární etiky: František klade důraz na zavázání se osoby s odpovědností lidem, kteří jsou na této osobě závislí. Vyvstává však otázka, jakého papeže potřebuje dnešní doba? Na jedné straně je dobré, že se na papežský stolec vrací pokora, skromnost, zaměření se na chudé, diskriminované, trpící, že se tam vrací člověk, z kterého sála hluboká víra, osobní přátelství s Bohem. Církev v minulosti byla vždy silná hlavně tehdy, když stála na straně chudých a sama byla chudá. Pompa a moc jí vždy jen škodila. Na druhé straně je dnes, tak jako snad ještě nikdy, nutná reforma přemocné vatikánské kurie. Ale nejen to, taky navázání dialogu se světem, naučit se naslouchat, co tento svět říká, co chce říct... Benedikt XVI. naznačil ve své odstupující řeči, že mu právě na realizaci těchto úkolů chybí síly. O potřebě reformy kurie mluví dnes leckdo. Potřebu navázaní dialogu církve se světem vnímají různí lidé různě. Erwin Kräutler, rakouský biskup působící v Brazílii, již mnoho let říká, že primát papežství v Římě musí ustoupit do služebního vztahu k biskupským konferencím světa. Ne římský papež má diktovat, co mají kde dělat, ale místní konference biskupů mají papeže informovat o tom, co je potřebné z jejich pohledů změnit. Svět je tak komplikovaný, odlišný a jiný, že již není možné, tak jako kdysi ve středověku, aby jeden muž v Římě rozhodoval o tom, co bude či nebude všude stejným způsobem závazné. Sem patří i otázka povinného celibátu, otázka svěcení ženatých mužů, otázka svěcení žen. Jestli je eucharistie centrem a základem křesťanského života, tak již není možné ji podřizovat úkonům celibátně žijících kněží!
Patří k tomu i problematika rozvedených, znovu sezdaných a jejich možnost přistupovat ke svátosti Eucharistie. Papež František imponoval ve svých prvních hovorech výroky o milosrdenství, lásce a něžnosti. Vyvstává tedy otázka, jak dalece to myslí s milosrdenstvím právě k těmto marginalizovaným – rozvedeným křesťanům. Dokáže ji dotáhnout alespoň k takovému rozhodnutí, jaké udělali němečtí biskupové hornorýnské provincie, když v roce 1993 vyzvali k "duchovnímu doprovázení lidí z rozbitých manželství, rozvedených a znovu sezdaných?" Anebo bude mít odvahu jít ještě dále?
Volba Františka mi silně připomíná volbu někdejšího papeže Jana XXIII. Bylo mu tehdy tolik let, jako je nyní Františkovi. Mnozí říkali, že je to jen přechodný papež po velkém intelektuálním papeži Piu XII. Byl to dobrák, byl skromný a pokorný, zrušil tiáru, v mnohém se opravdu podobal Františkovi. Přesto udělal něco, co nikdo nečekal, čím se zapsal nesmazatelně do dějin – svolal II. Vatikánsky koncil, který tak výrazně a radikálně změnil církev. A troufám si říct, že něco podobného očekávám i od tohoto papeže. Těším se z obrovských sympatií věřících,

www.leadersmagazine.cz LEADERS

žurnalistů a lidí všech vyznání. Nedobrý pocit mám jen, když čtu nebo slyším slova chvály od kněží, biskupů a kardinálů. Ty mnohokrát již opakované výroky: “Konečně se něco děje”, “nastal čas reformovat vatikánskou kurii...”- dráždí můj sluch a srdce. Najednou to vědí všichni, že je potřeba reformovat kurii! Již celá desetiletí říkají to samé všichni reformně smýšlející křesťané, hnutí “We are the church”, “Wir sind Kirche”, „Farářská Iniciativa Helmuta Schüllera“, věřící Jižní Ameriky – „Teologie Osvobození“. Jejich hlasy však byly až dodnes ignorovány a iniciátorům těchto hnutí bylo doporučováno, aby změnili církev či konfesi, odešli k protestantům, protože prý jejich názory nejsou konformní s učením hierarchické církve. Tyto hlasy nikdy nikdo z Vatikánu nepochválil. Naopak!
Chci tedy pevně doufat, že zvolením papeže Františka nastoupil na papežský stolec nejen nový styl, ale že duch tak přepotřebné reformy církve již konečně zavládl a zvítězí!

checkusouttravel Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel Czech Travel Specialist

CO MĚ NAUČILA ZVONAŘINA

Milena Štráfeldová

Povalovaly se tu všude. Malé, větší i docela velké, i pouhé úlomky. A také kusy forem a všelijaké náčiní. Něco tu viselo ve vzduchu a taky tu něco páchlo. Zvonařská dílna je velmi zvláštní místo.
Za zvonařem Petrem Manouškem jsem se vypravila před lety, dokud jeho dílna na Zbraslavi ještě stála. Ve starém domě u řeky ji zřídil už jeho otec a vznikly tu nejspíš stovky zvonů. A také se tu ty prastaré, nakřáplé a otlučené opravovaly. Manouškovi měli navíc to privilegium, že se starali o zvony ve svatovítské katedrále. Byli s nimi srostlí tak, že když upadlo největšímu zvonu Zikmundovi srdce, paní Manoušková, sochařka a matka Petra Rudolfa, náhle zemřela a do Čech vtrhla tisíciletá voda. Jejich zvonařskou dílnu nenávratně zničila.
Zvon je velmi zvláštní bytost. Není to jen tak ledajaká věc ani sbírkový předmět, kterému by se dalo přiřadit přírůstkové číslo. A nejsou to jenom metráky zvonoviny, jejíž přesné složení každý zvonařský rod tají. Je v nich i pradávný úmysl stavitelů chrámu. I Petr Parléř jistě chodil kolem svatovítského staveniště a slyšel, jak se odtud jednou rozezní zvon. Dobře věděl, že bez něj nebude jeho dílo nikdy úplné. - Ne poslední kamenný klín, který uzavře odvážnou klenbu, ne barevné vitráže v oknech, bronzové lustry a kliky, a dokonce ani velkolepý oltář se sochami svatých nebo zlatá monstrance, ale zvon je symbol ukončení a završení tisícileté stavby. Ještě i dnes, když nový zvon pomalu stoupá do kostelní věže, ztichnou i neznabozi a cosi je pálí v očích.
A jestli má historie nějaký hlas, pak je to zvon. Co by byly všechny korunovace a slavná vítězství bez hlaholu zvonů? Co by to bylo za královské sňatky, křtiny i pohřby, kdyby všechny neohlušovalo jejich vyzvánění? A co války, požáry, smrtelné nebezpečí? Nevarovaly snad zvony před vpádem cizí armády? Nezaháněly mor? - Ta nejhorší doba v zemi ale nastala pokaždé, když zvony naopak zmlkly. Když se spouštěly z věží dolů, aby je někde ve zbrojovce rozbili a přetavili na děla. I tehdy lidé tiše stáli a tekly jim slzy. V takových chvílích se v nich ale rodil vzdor. Nacisté to věděli, proto zvony rekvírovali tajně, v noci.
Hlas zvonu má taky velmi zvláštní účinky. Rezonuje v nás s něčím hodně dávným, co se dá z generace na generaci jen těžko předávat slovy. Když se uprostřed letního dne odkudsi ozvou polední zvony, rázem víte, že všechno je vlastně v pořádku. Bez ohledu na to, zda se právě rozvádíte, hrozí vám exekuce, máte zablokovanou páteř nebo jste přistihli šestnáctiletého syna, jak si zapaluje jointa. To slabé, vzdálené klinkání venkovského zvonku, i když ho dálka občas přetrhne, říká, že přes všechny šlamastiky jste ve skutečnosti v bezpečí.

- Stačí ale, aby stejný venkovský zvonek začal klinkat jen o trochu rychleji, a rázem vám naskočí husí kůže. Hned se začnete rozhlížet, kde hoří nebo jaká další pohroma se na vás valí.
A co teprve když stojíte ve zvonici, na staletém trámu nad vámi visí mnohatunový kolos a vy se ho pokoušíte uvést do pohybu! Sami na to nestačíte, na rozhoupání takového Zikmunda se do lan musí zavěsit nejméně dva siláci. Nebo spíš čtyři. Zvon se zprvu pohne jen nepatrně, neochotně, nechce být vyrušován ze své meditace. Pak se ale podvolí a brzy zazní první slabý úder jeho srdce. A pak další, stále silnější… Věšíte se na lano celou vahou, provaz vás vytahuje do výšky, zatímco druhá dvojice zvoníků se propadá k zemi. Zvonice duní, že málem ohluchnete, její stěny se třesou, hluboké vibrace cítíte až v žaludku, říkáte si ale: ať to nikdy neskončí! Sotva totiž zažijete větší euforii, než když se vám nad hlavou houpe zvon. To dunění vám zaručeně vymete všechno ostatní z hlavy! To vše mi šlo hlavou, když mne zvonař Manoušek provázel svou dílnou. Je zjevné, že ho se svým rozhlasovým mikrofonem zdržuju, na stejné otázky už odpovídal nejmíň stokrát. Odpoví mi na ně sice po sto prvé, nejspíš ale jen proto, aby se mne zbavil a mohl se vrátit k práci. “Co to tu ale páchne?” říkám si pořád, jen je mi hloupé se ptát. - Zdroj zápachu odhalím vzápětí, když mne dovede k díži plné hnusně nahnědlé kaše. Je v ní nejspíš bláto, jakási stébla a pak asi - to ale raději ani nechci domyslet! Celé to nějak kvasí, bublá a line se z toho smrad jako z hnoje. “Jo, dávám tam kravince,” směje se Mistr. Možná to nemyslí vážně, mně je ale hned jasné, že mne sem vedl vlastně záměrně. “To je potřeba, jinak by se zvony nedaly udělat,” tvrdí, i když zrovna o téhle kejdě se v žádné zvonařské příručce nepíše. Každá dílna má ale prý svá tajemství…
”Čas od času se to musí promíchat, pěkně rukou. Zrovna se na to chystáme…” pokračuje a trochu zlomyslně mne sleduje. Čeká, jestli se ta vymydlená kavárenská paní redaktorka na vysokých podpatcích nedá raději na útek. Napadá mne, kolik jich už odtud znechuceně odešlo? - Co ale nečeká, je moje zaťatost. Vyhrnu rukáv světle modrého svetříku a strčím ruku do té břečky. Bláto mi klouže mezi prsty, trochu se mi přitom zvedá žaludek, bořím ji ale statečně dál. Po zápěstí, po loket, pak až skoro po rameno. Míchám tu páchnoucí hmotu, hnětu ji v dlani… “Takhle?” ptám se s nosem ve smradlavé díži.
- Za sebou ale slyším jen ticho. Pak se ozve ohromené: “Klucí, poďte sem!” Z jakýchsi tmavých zákoutí a útrob dílny, kam mne Mistr zatím nezavedl, se sbíhají jeho pomocníci. Chlapi v kožených zástěrách a s kladivy v ruce. Stojí nade mnou a vyjeveně koukají, jak se hrabu v tom jejich zvonařském tajemství. “Tak to jsme tu ještě neměli…” řekne konečně pan Manoušek a asi nejen já slyším v jeho hlase cosi jako respekt. Chlapi s kladivy něco spokojeně zahučí. Konečně můžu vytáhnout ruku z té mazlaviny.! Cosi se změnilo, cítím, když pak - už zase vymydlená - sedím u stolu proti panu Manouškovi. Najednou nespěchá. “Už jste někdy slyšela o hřbitově zvonů?” ptá se po chvíli. A vypráví mi o skládce kdesi v hamburském přístavu, kde prý ještě dnes, desítky let po válce, leží snad stovky zvonů. Němci je tehdy měli zrekvírovat po celé Evropě. Ukazuje mi i staré černobílé fotografie, na kterých jsou zvony, obří i ty nevelké, vyrovnány v dlouhých řadách. “Ty zvony tam jsou pořád, jen k nim nikoho nechtějí pustit,” říká Mistr zvonařský. “Jsou tam i zvony z Čech…” dodává smutně. “Nedalo by se v tom něco udělat?” ptá se nakonec, když se loučíme. Přeskočím pátrání po hřbitově zvonů v Hamburku, to je zas jiný příběh - i my jsme se přitom dostali jen k zamčené bráně a zarytému mlčení. Krátce na to Manouškovu rodinnou dílnu zničila tisíciletá povodeň a on, otráven místními poměry, teď odlévá zvony v německém Pasově. Už jsme se nepotkali. S odstupem let mne ale napadá, že se někdy vyplatí zatnout zuby, ucpat nos a zabořit ruku až po rameno do hnoje! Mně se tím třeba podařilo zlomit nedůvěru jednoho nedůvěřivého člověka. Došlo mi ale taky, že i za tou nejušlechtilejší, nejdůstojnější a doslova nejnebeštější krásou může být cosi velmi pozemského.
“Bez kravince zvon neuděláte,” prozradil mi Mistr zvonařský. Estéti mi to snad prominou…

Malá čtenářská soutěž:- *Víte, odkud je tento krásný lyrický text o Zvonu? Odpovědi posílejte do konce července na adresu redakce@cechoaustralan.com - čtenáře správné vylosované odpověďi autorem textu (!) čeká milé překvapení.*

„Až začneš vnímat čas a prohlédneš hru světel co lžou
jako dřív zajdi spočítat si hvězdy pořád tu jsou
až tvůj spánek dříve klidný jako lehké pírko odnese shon
až tě unaví písně zastav se a poslouchej zvon

Zvoní ti stůj nečekej
začni tím co je prosté a blízké
vyjdi do polí a chvíli seď a poslouchej
co zpívá ti zvon
zvoní ti stůj začni teď
nečekej až stane se zázrak
vyjdi do polí a chvíli seď a poslouchej
co zpívá ti zvon

Až poznáš jak je krásné jenom jít a zasadit strom
který jednou vyroste a nespálí ho mráz ani hrom
až poznáš že je v prostém díle víc než v bublině slov
buď pevný jako zvon a svoje srdce přetav si v kov…“

VZPOMÍNKY VÁLEČNÉHO PILOTA
"Dobří vojáci padli..."
- plk. let. Ing. Stanislav Rejthar
(28.10.1911 - 20.11.1977)

Ladislav Křivánek

Per ardua ad astra - Přes strmé výšiny ke hvězdám

V květnových dnech si připomínáme konec kruté druhé světové války, se všemi jejími velkými oběťmi a utrpením. Na tuto tragédii by se nemělo nikdy zapomenout, stejně tak jako na naše hrdiny. Bohužel, komunistický režim se jim odvděčil jen perzekucemi, vězením a někdy i smrtí.

Z války mám jen pár matných vzpomínek, ale v mládí po válce jsem poznal dva naše válečné letce, na kterých se režim podepsal. Proto mne vždy zajímalo toto údobí historie, včetně osudů našich zahraničních vojáků. V loňském roce jsem měl štěstí a mohl do své knihovny zařadit další dvě pozoruhodné knihy.

Když jsem loni dělal rozhovor s paní Olgou Novákovou o její knize "Válečné deníky" (Čechoaustralan - Jaro/Podzim 2012), tak mne zaujala válečná odysea jejího švagra, válečného hrdiny plk. let. Stanislava Rejthara, letce RAF. Nakladatelství Volvox Globator, které vydalo její "Válečné deníky", vydalo v roce 2011 k 100. výročí narození plk. let. Ing. Stanislava Rejthara třetí vydání jeho válečných vzpomínek "Dobří vojáci padli..." Na vydání obou knih má nemalou zásluhu i jeho dcera Dr. Olga Bezděková-Rejtharová, která je též editovala.

"Staňa" Rejthar v ní velice poutavě popisuje svůj život od dětství za Rakouska-Uherska, vojenskou kariéru v první republice, anabázi válečného letce ve Francii, Anglii, SSSR, ve Slovenském národním povstání, velitele partyzánů, až po "život" v komunistickém Československu. Též dává nahlédnout do zákulisí špinavé politiky sovětů a našich komunistů, jak během války tak po ní.

"Staňa" se narodil 28. 10. 1911 v malé vesničce Kuroslepy na Moravě, blízko Kralic nad Oslavou, kde byla kdysi vytištěna slavná Bible Kralická. Měl šest bratrů a jednu sestru. Vystudoval reálku v Brně, kde také studoval francouzštinu, později si udělal učitelské zkoušky. Po maturitě šel na vojnu k dělostřelcům. Po vojně v roce 1935 nastoupil na dvouletou leteckou akademii v Hranicích na Moravě. Po prvním roce se přihlásil a byl vybrán k letcům v rámci akce "1000 pilotů republice". Po vyřazení z akademie v roce 1937 nastupuje jako poručík u 5. pluku v Brně. Po Mnichovu a rozpadu Československa plánoval s kamarády odchod do zahraničního odboje. 23. června 1939 se jim podařilo dostat se v otevřeném vagoně na uhlí do Polska. Nějaký čas byli drženi Poláky a pracovali u místních sedláků. Později se dostali do tábora pro čs. vojáky, který vedl bývalý legionář podplukovník Ludvík Svoboda. Chvílemi někteří pomýšleli i na odchod do SSSR, ale Rusové jim nechtěli pomoci, protože se již paktovali s Hitlerem.

Když se dostali do Krakova, český konzul Vl. Znojemský jim zajistil švédskou loď do Francie, kam odpluli z Gdyně 26. července 1939. Přišel se s nimi rozloučit i pplk. Ludvík Svoboda, který se pak prý nechtěně dostal do SSSR.

Po šestidenní dramatické plavbě připluli do Calais a 31. 7. 1939 dorazili do Paříže. Jako cizinci mohli sloužit pouze v Cizinecké legii, kde podepsali smlouvu na pět let. Po tvrdém výcviku a po vypuknutí války však byla 2. října podepsána francouzsko-československá dohoda o čs. armádě, takže všichni čs. vojáci mohli přejít do francouzské armády. Čs. letci se dostali k letectvu a už během výcviku překvapili francouzské letce svými schopnostmi.

V prosinci 1939 se Staňa s kamarády vypravil do Cognacu, kde byl za 1. světové války první generální štáb čs. legií, aby se podívali po stopách našich legionářů. Tam se seznámil s rodinami našich diplomatů, kteří odešli z Polska a poprvé spatřil svoji budoucí ženu Vlastu ("Vlastenku") Horníčkovou a její sestru "Oličku".

V lednu 1940 se dostal do výcviku stíhacích pilotů v Chartres. Byl povýšen na poručíka a přidělen k bitevnímu letectvu ve středu Francie. Čtvrtina letců francouzské armády byli Češi.

17. června 1940 Francie kapitulovala a vzdala se Němcům. Panoval zákaz všech plaveb, ale nakonec Staňa Rejthar sehnal nákladní loď. Této plavby, jedné z posledních, využily i rodiny našich diplomatů z Polska. Vypluli 19. června 1940 a za pár hodin už Němci bombardovali přístav v Bordeaux a zaminovali moře.

Po dramatické plavbě připluli 23. června 1940 do Anglie. Letci byli umístěni v táboře v Liverpoolu a později zařazeni do RAF - Royal Air Force. Všichni hned dostali nové uniformy a kurzy angličtiny.

Záhy se začaly organizovat čtyři československé stíhací perutě, kde poručík Rejthar působil napřed jako instruktor a později jako stíhací pilot. 12. července 1940 vznikla 310. čs. stíhací peruť z našich letců z Francie, 3. srpna 311. čs. bombardovací peruť a 5. září ještě 312. čs. stíhací peruť z těch, kteří přišli přes Afriku. Teprve 10. května 1941 byla založena 313. čs. stíhací peruť, ve které sloužil již nadporučík Rejthar.

Stanislav Rejthar říká: V rámci RAF čs. stíhači patřili k obraně Londýna, bránili jižní pobřeží, chránili konvoje a podnikali útoky na německé lodě, které bránila protiletecká obrana. Dělali průzkumy francouzských přístavů a ústí řek, létali nad Belgií a Holandskem. Provázeli tisíce náletů amerických bombardérů Fortress 17 a britských bombardérů nad Němci obsazenými územími. Tvořili mezinárodní tým spolu s Angličany, Američany, Poláky, Kanaďany, Australany, Novozélanďany, Francouzi, Belgičany, Holanďany a Nory". Bitva o Britanii začala 10. července 1940, vrcholila v září a skončila koncem října 1940 vítězstvím spojenců.

Další významnou částí knihy je korespondence s jeho budoucí ženou Vlastou, která studovala se svojí sestrou Oličkou v Oxfordu, a jejichž otec pracoval v kanceláři prezidenta Dr. Beneše. Často je v nich vzpomínána rodná Morava a kamarádi - živí i padlí v bojích.
23. června 1942 se konala v Oxfordu dvojitá svatba, Staňa Rejthar si bral Vlastenku Horníčkovou a její sestra Olička si brala JUDr. Miloše Nováka, který sloužil u dělostřelců. Bohužel, manželství si z nich nikdo moc užívat nemohl. Naši vojáci byli na frontách a manželky ještě studovaly, takže se vídávali jen sporadicky. Přesto se jim poštěstilo, že se do vlasti mohli navrátit i s malými ratolestmi.

Pro Staňu byly mimo válečných vítězství velkými událostmi také návštěvy Jana Masaryka a Winstona Churchilla u našich letců.
Též vzpomíná, jak zázrakem přežil, když 2. dubna 1943 nouzově přistál s rozbitým letadlem na poli, které se rozlomilo vpůli. Koncem roku 1943 Stalin rozhodl zřídit čs. stíhací letku a požadoval od Londýna alespoň dvacet letců. Přihlásilo se jich osmdesát a npor. Rejthar byl jedním z jednadvaceti, kteří byli vybráni.
21. února byl vypraven anglický konvoj, který je dopravil přes Gibraltar do Egypta. Po krátkém pobytu v Káhiře jeli vlakem přes Palestinu do Damašku, pokračovali přes poušť do Iráku a pak do Iránu. Druhého dubna 1944 odletěli a přistáli v zasněžené Moskvě. 13. dubna se přesunuli vlakem do města Ivanovo k 6. záložní letecké brigádě, kde začínali výcvik ve 30 stupních pod nulou.
Dne 3. května 1944 byla z jejich skupiny založena první čs. letecká jednotka, 128. čs. stíhací peruť v SSSR. Velitelem byl František Fajtl a náčelníkem štábu Stanislav Rejthar. Přeškolování na sovětskou taktiku boje zvládli a 1. června byla jejich peruť rozšířena na 1. československý samostatný stíhací pluk v SSSR.
Koncem srpna započalo Slovenské národní povstání. 17. září jim byl konečně povolen přelet na Slovensko, podpora vojsk na Dukle a přistání ve Zvoleni. Všichni zažívali euforii, že zase po pěti letech stáli na domácí půdě. Jejich pluk byl po válce pojmenován na Zvolenský. Hrdě vztyčili první vlajku na našem území.
V říjnu 1944 se situace na frontě začala zhoršovat, proto ukryli všechny důležité materiály v horách, kde byly schovány až do konce války. Povstání bylo potlačeno 25. října.

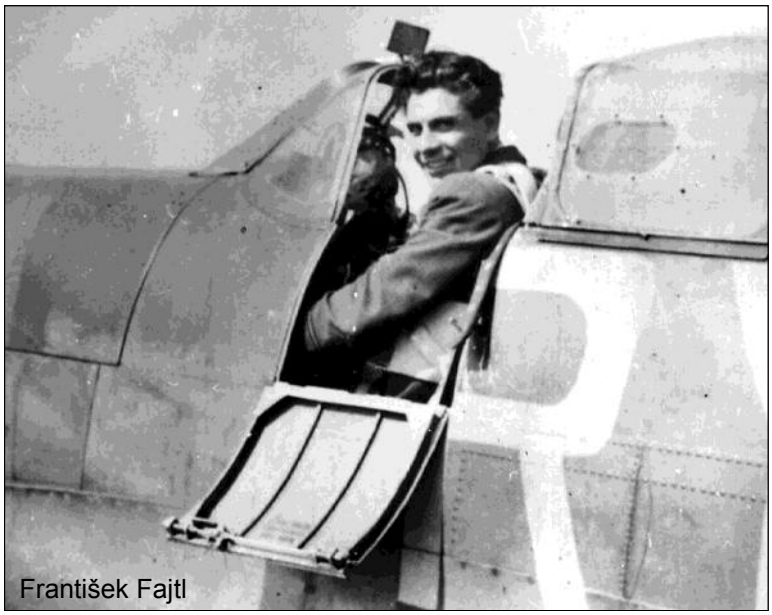
František Fajtl

Sověti neposlali dopravní letadla, tak škpt. Fajtl odletěl s 11 letadly do SSSR a škpt. Rejthar velel zbytku 1. čs. leteckého pluku, s nímž ustoupil do hor. Po rozpuštění zbytku armády založil Rejthar svoji partyzánskou skupinu, která byla v okolí Horné Lehoty.
Povýšen na majora vracel se domů přes Maďarsko a do Brna přijel 12. května 1945. Zajel si i do rodných Kuroslep, kde ho vítala celá ves a setkal se po šesti letech s maminkou a rodinou. Maminka byla za války kvůli němu vězněna s jeho dvěma bratry ve Svatobořicích u Kyjova, mladší bratr pak ve Vídni. Z Brna jel do Prahy, kam dojel 15. května. V Praze se musel postarat o nějaký byt pro rodinu, která byla ještě v Londýně. Když přišel na radnici k bytovému referentu žádat o byt, ten si prohlédl jeho francouzská a anglická vyznamenání na uniformě RAF a řekl: *"To jste nebyl dobrý voják, když jste se z války vrátil. Dobří vojáci padli!"* Nakonec mu opatřili byt na Vinohradech, kde bydlelo již několik letců. V sousedním domě bydlel i kamarád František Fajtl.
Koncem června jel služebně do Anglie a tak měl konečně po dlouhém odloučení příležitost opět vidět rodinu a vzrostlého synka. V srpnu přijela jeho žena s malým synkem, sestrou Oličkou a jejími dětmi a s rodiči. 16. září jel představit svoji rodinu domů na Moravu. Dne 1. října 1946 byl povýšen na podplukovníka.
V červnu 1948 jej v Brně zatkli a odvezli do vězení v Praze. Potom byl propuštěn a přeložen na Leteckou akademii v Hradci Králové ve funkci náčelníka štábu. Od té doby byl však sledován.
Generál Svoboda dvakrát zamítl Rejtharovo propuštění z armády, ale potřetí na nátlak sovětů v roce 1950 jej již nezachránil. Pět let dělal jeřábníka na stavbě Spolany v Neratovicích. Když byla stavba dokončena, přešel do Prahy, kde při práci studoval strojní průmyslovku.
V roce 1964 zavítal na oslavy Slovenského národního povstání Chruščov a ptal se po generálu Svobodovi, pplk. Fajtlovi a pplk. Rejtharovi. Všechny trochu oprášili a dovezli i zbývající letce Zvolenského pluku do Zvolena. V listopadu 1964 byli spolu s Fr. Fajtlem povýšeni na plukovníky v záloze a dostali i nové uniformy, kterou však plk. Rejthar nikdy neoblékl.
Časté výslechy, perzekuce a šikanování celé rodiny nebraly konce a podepsaly se na jeho zdraví. V únoru 1964 v 53 letech dostal první infarkt a v roce 1965 odešel kvůli srdci do invalidního důchodu. V roce 1967 mu byl přiznán titul inženýra.
Plk. Rejthar, který za svoji službu vlasti nasazením života zaplatil i svým zdravím byl dvakrát vyznamenán československým Válečným křížem, čs. medailí Za chrabrost, čs. medailí Za zásluhy 1. stupně, řádem Slovenského národního povstání 1. třídy, a několika pamětními medailemi, československými, francouzskými, britskými a sovětskými.
Zemřel po několika infarktech 20. listopadu 1977 v Praze ve věku 66 let. Byl pohřben 28. 11. 1977 v Praze na Olšanech v uniformě RAF a za všechny přátele se s ním rozloučil jeho kamarád plk. Ing. Fr. Fajtl následujícími slovy:
Přišli jsme, abychom se poklonili památce
plukovníka Ing. Stanislava Rejthara,
statečného letce a velkého vlastence.
Přišli jsme mu poděkovat jako vojáku za vše,
co pro čest a slávu naší vlasti vykonal a vybojoval.
Přišli jsme se rozloučit s mužem,
jehož krédem po celý život bylo plnit své přísahy a sliby v boji,
v přátelství, v rodině, v jakémkoliv povolání
a za všech okolností.

Knihu Stanislava Rejthara "Dobří vojáci padli..." si můžete zakoupit v nakladatelství Volvox Globator a na www.volvox.cz/knihy/mimo/rejthar_dobri_vojaci.php

Slovenský program v Rádiu SBS sa vysielá po novom:-
už len digitalně a na internetě na stanici SBS 3
- **www.sbs.com.au/slovak**
Vysielanie je každý piatok o 15.00

ZIMA/LÉTO 2013

19

ŘÁD PRO PAVLA WONKU

Dopis Pavla Zvěřiny Senátu

Podvýbor Organizačního výboru Senátu
pro státní vyznamenání

Vážení senátoři a senátorky,

tímto podáním navazuji na svůj loňský návrh na udělení Řádu Tomáše Garrigua Masaryka in memoriam pro pana Pavla Wonku, českého disidenta, kritika komunistického režimu, obhájce lidských práv a politického vězně (*23. 1. 1953 Vrchlabí - †26. 4. 1988 vazební věznice Hradec Králové). Činím tak proto, že jsem se vysloveně na poslední chvíli dozvěděl, že se letos zřejmě doposud nikdo o panu Wonkovi nezmínil a tak hrozí, že by přišel zkrátka. (Tuze rád bych se mýlil...)
Co se týče osoby navrhovaného, tam se nic nezměnilo (jedině snad to, že letošní čtvrtstoletí od jeho předčasné smrti dává nutnosti jeho ocenění státem větší naléhavost). Můj letošní návrh je proto v podstatě totožný s loňským, který byl Senátem schválen a předložen prezidentu republiky (jehož rozhodnutí však bylo negativní). Za těch čtvrt století se oběti Pavla Wonky ze strany státu nedostalo ani toho nejmenšího uznání. Ne že by se o to nikdo nepokoušel; bylo těch pokusů vícero, ale vždycky nějak selhaly. Loni jsem ten návrh podával já, svůj návrh jsem prezidentovi připomenul osobně na Svatováclavské pouti, pan prezident Klaus mi na to řekl: "Já mám hlavní problém v tom, že já se strašně celých deset let bráním dávat in memoriam, prostě já mám pocit, že tam má ten člověk, že ten člověk tam má stát, má tam bejt... celých deset let s tím bojuju...". Prezidentovi jsem se pak připomněl ještě dopisem asi týden před 28. říjnem. Václav Klaus svou nechuť udělovat vyznamenání in memoriam v konkrétním případě Pavla Wonky nepřekonal.
Opakované odmítání jakéhokoliv uznání člověku, jehož osud je celkem dobře znám, člověku, který vědomě šel s holýma rukama do boje s nepředstavitelnou přesilou aparátu totalitního státu, a v tomto boji ztratil život, je možné docela dobře vidět jako výsměch jeho oběti, v lepším případě jako ostudu státu, který si neváží svých skutečných osobností. Ten samý prezident ale 14. 5. 2007 napsal: "Pro paměť národa dělejme každý z nás, co umíme." Nezbývá mi tedy, než podat návrh znovu. A znovu doufat.
V otázce celospolečenského zájmu o Pavla Wonku, stejně tak jako i v mém osobním chápání jeho osoby, došlo během uplynulého roku k určitému vývoji. Dovolím si Vás o tom tedy informovat.
Byla sepsána další diplomová práce, která má osud Pavla Wonky jako základní téma. Ve stádiu vzniku je vědecká práce renomovaného historika. Vyšla kniha fiktivních rozhovorů s Pavlem Wonkou a při příležitosti jejího křtu byla uspořádána jakási minikonference. Byla odhalena pamětní deska v jednom z měst, kde je po Pavlu Wonkovi pojmenovaná ulice.
Ve stádiu vzniku je životopisný film. Pavel Wonka možná není na předních stranách deníků, ale národem rozhodně není zapomenut. A neměl by být.
Pro mne byly velkým objevem písemnosti Pavla Wonky a také zjištění, že se o něm jednalo v Organizaci spojených národů. Myslím, že to samo o sobě ukazuje, že případ Pavla Wonky byl v novodobé historii České republiky poměrně dost důležitou událostí. Zmínku o zájmu OSN o Pavla Wonku jsem našel v knihovně OSN.
Z písemností Pavla Wonky se jedná nejen o opravdu početné dopisy, jimiž se obracel na stranické, státní a především soudní orgány i jednotlivé jejich činitele osobně, ale především o jeho "trilogii", totiž o Dopisy mamince, Dokumenty a Teze politického vězně. Toto dílo vzniklo za jeho pobytu ve vyšetřovací vazbě po zatčení za jeho kandidaturu ve volbách roku 1986 a je zcela zásadním dokumentem při zkoumání toho, kdo Pavel Wonka byl, a jak cítil a jednal, i toho, jak si s ním represivní aparát státu pohrával. Právě z těchto textů vychází výše zmiňovaná kniha fiktivních rozhovorů.
(Skutečnost, že několik set stránek psaného textu vzniklo ve vyšetřovací vazbě, by mohla vést k domněnce, že měl ve vazbě nějaká privilegia. To však vyvrací samotný text, kde jsou jeho podmínky jasně popsány, stejně jako jeho boj o každou sebemenší maličkost, na něž ovšem měl podle zákona právo. A pak je tu také fyzický doklad, objevený při pátrání pro připravovaný životopisný film, totiž písemnosti psané ve vazbě na obalu toaletního papíru. Veškerá "privilegia" také okamžitě vzala za své ukončením vazby.)

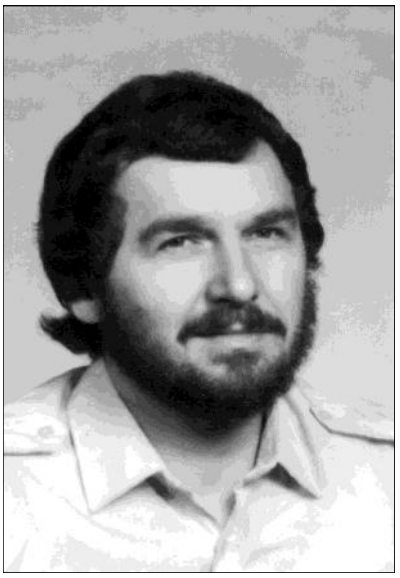

Konečně pak je tu sada fotografií, kterou se mi podařilo objevit, a která dokumentuje rozvoj Nápravně výchovného ústavu Minkovice. Ti, kdo jím prošli, mu říkají komunistický koncentrák (a z toho, co o podmínkách v tomto vězení víme, celkem oprávněně). Právě při pohledu na fotku z roku 1986 jsem si uvědomil, proč byl Pavel Wonka hned při nástupu do tohoto vězení surově zmlácen svou eskortou -

"lágr Minkau" procházel v té době totální přestavbou a poslední věc, kterou dozorčí orgány potřebovaly, byl "chronický stěžovatel a potížista" Wonkova formátu. I proto na něm bylo uplatněno hrubé násilí, jeden ze základních stavebních kamenů socialistické "převýchovy". Došlo k tomu s vědomím a tichým souhlasem vedení NVÚ. A od vstupu do tohoto vězení šly věci pro Pavla Wonku vždy jen k horšímu a nakonec vyústily jeho usmrcením záměrnou nedbalostí ze strany orgánů (a jednotlivců!), jejichž zákonnou povinností byla mimo jiné i péče o svěřené osoby.
Okolnosti té smrti nebyly nikdy dostatečně vyšetřeny, její viníci unikli jakémukoliv potrestání, několikaletá práce "Dočasné komise předsednictva České národní rady pro vyšetření okolností smrti Pavla Wonky" se, jak je smutnou českou tradicí, rozplizla do neurčita, někteří z těch, kteří osud Pavla Wonky nesporně negativně ovlivnili (použiji-li nejmírnější možnou definici jejich spoluúčasti na jeho vraždě), byli dokonce státem zaopatřeni a posunuti do pozic, na něž podle názoru mnohých rozhodně nemají morální oprávnění. Samet, jak víme, má dvě strany a pachatelům komunistických zločinů je zcela evidentně vyhrazena jen ta hebká...
Jak už jsem zmínil v úvodu, návrhů na ocenění Pavla Wonky už bylo v průběhu let několik, ale nakonec nikdy nedošlo k jejich realizaci. Naléhavost ocenění jeho oběti je v souvislosti s letošním 25. výročím jeho úmrtí ve vazební cele v Hradci Králové o to větší. Myslím, že mně i Vám je naprosto jasné, že při tom výročí se bude o něm a jeho oběti pro naši svobodu hodně mluvit a absence jakéhokoli uznání státem, čtvrt století po jeho dodnes neobjasněné a nepotrestané smrti, je velikým vykřičníkem a celkem oprávněným důvodem ke kritice orgánů a institucí státu, jehož jste nejvyššími reprezentanty. Vy ale máte možnost to napravit. Chápu, že i Vaše možnosti jsou limitované, ale letos bude z nominací vybírat nový prezident. Podávám proto návrh na udělení Řádu Tomáše Garrigua Masaryka in memoriam Pavlu Wonkovi znovu a doufám, že tentokrát uspějeme. Pavel Wonka si to nesporně zaslouží. Zvláště, když už jeho vrazi zůstali bez trestu.
Děkuji Vám za pozornost a věřím ve Vaši podporu mému návrhu.

Pavel Zvěřina,
občan České republiky
a Austrálie

DRAČÍ HORY

Miloš Ondrášek

Měl jsem pocit, že jsem se náhle ocitnul v krabici s raketami a prskavkami a někdo do ní vhodil zapálenou sirku, aby byl ohňostroj, jak se sluší a patří. Všechno kolem mne hřmělo, explodovalo, třáslo se, blesky trhaly oblohu od nadhlavníku až po samou zem. Pršelo, jak jsem ještě nikdy nezažil, snad ve filmu. Nešlo ale o iluzi, krčil jsem se ve stěně Dračích hor a naráz jsem věděl, proč se toto pohoří tak jmenuje. A špičatě rozeklaný vrchol, který se tyčil nade mnou, vše potvrzoval. Mapa napovídala, že se jmenuje Ďáblův zub. Ale jak rychle se tato hrůzostrašná bouřka přihnala, tak rychle se mraky rozplynuly a slunce ozářilo krajinu. Říká se jí Střecha Afriky. Táhne se jihoafrickým Natálskem a dosahuje nadmořské výšky přes tři tisíce metrů. Původně zde žili Křováci, dnes se jim říká Sanové nebo Basarwa lidé, byli vytlačení bantuskými kmeny ještě před příchodem Evropanů na sever. Do pouště Kalahari.
V první polovině 19. století do Dračích hor pronikli francouzští misionáři a pojmenovali nejvyšší horu, na kterou jsem se vydal, Mont-Aux-Sources, Hora pramenů. Pramení zde pět řek, některé končí v Indickém oceánu, některé se vydaly na opačnou stranu a vlévají se do Atlantiku.
Pro hydrology jde o rozvodí jihoafrické náhorní planiny. Zvířatům, která jsem zde viděl, je to lhostejné (jako to ostatně bylo i mně), mají jiné starosti, chtějí přežít. To se koneckonců týká celé Afriky, nejde jen o počasí, ale dnes i o ztrátu přírodních a ekologických podmínek následkem populační a zemědělské expanze.

www.bez-komunistu.cz
Obroda duchovních a společenských hodnot
Obrana svobody a demokracie
Odstranit komunisty z veřejného života

ZIMA/LÉTO 2013

21

Jakmile se vyčasilo, nad hlavou mi zakroužil orlosup bradatý. Ibise holohlavého jsem zde nečekal, myslel jsem si, že žije v nižších polohách. Na zimu asi odletí k mírnějšímu pobřeží tak jako jeřáb rajský a drob černokřídlý i jiní, pro které je zde zima příliš dračí. Byl jsem zde na počátku léta, stráně rozkvétaly ladoňkami a prosvirníky mezi sytě zelenými travinami miličkou a štětkovkou. Pásly se zde antilopy srnčí a bahnivci, když mne obeznali, vydali ostrý hvizd a odskákali vysoko vyhazujíce zadní končetiny. Lichokopytníka kvagu zde a vlastně již nikde neuvidíme, zvyšující se zmíněná hustota obyvatelstva a nutnost rozšiřovat ornou půdu vyvolávají tlak na mnoho zvířecích druhů, což někdy vede až k vyhynutí. Tak končí pakůň běloocasý a zebra Burchelova. Kromě ní a kvagy zoologové napočítali ještě dalších sedm druhů zeber. Na jejich vzhledu se podepsalo rozdílně životní prostředí, některé jsou dobře přizpůsobeny pustinným a polopouštním podmínkám, mají jiné pruhy srsti než zebry horské nebo stepní. Příroda je vybavila nápadnými maskovacími bílými a černými pruhy, v noci, kdy loví šelmy, se zebry zejména při úplňku ve stepi téměř ztrácejí. Těžko si představím krásnější stvoření, když se prohání svobodně po stepi, pasou se a hledají vodu. Jednou jsem pozoroval, jak se zebry opatrně blíží k napajedlu. Nejprve bylo slyšet z dálky jejich dusot a pak řehtání, blíže k vodě funění a frkání. První se objevil silný hřebec, zaržal a následoval jeho harém. U vody se zvířata odstrkovala a kopala, nakonec se stádo uklidnilo. Po napojení zebry odskočily a odklusaly. Pak rychle přišly ještě další dvě zebry, aby utišily žízeň a než se úprkem daly zpátky, měl jsem je dobře na fotografické mušce. S temným duněním pak celé stádo zmizelo ve stepi.

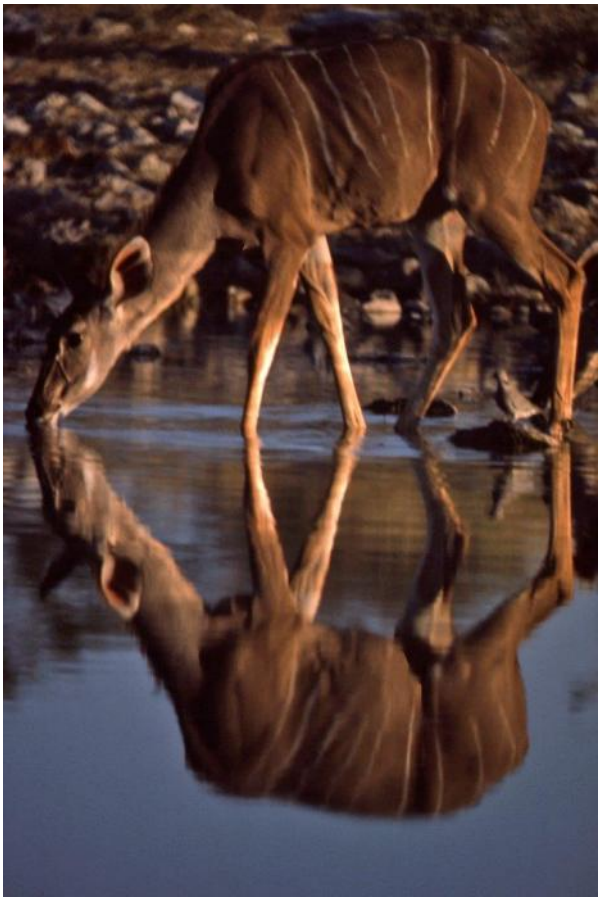

V prvních desítiletích britského a holandského osídlování bylo v Jižní Africe vybito velké množství divoce žijících býložravců, aby se uvolnila pastva pro skot. Antilop skákavých se zde pásly miliony, byly vytlačeny k řece Oranje a v oblasti Dračích hor se již neukázaly. Je to velké dilema klást rovnítko mezi lidmi a zvířaty, buďme upřímní, člověk vždycky vítězí. Viděl jsem a fotografoval jsem tyto antilopy v namibijské oblasti Etosha, jsou to menší zvířata, na hřbetě a krku jsou světlehnědá, po boku mají tmavší pruh a od středu hřbetu k ocasu neobvyklý kožní záhyb. Při vyplašení jako signál nebezpečí se záhyb otevře a objeví se pruh dlouhých bílých chlupů. Jsou velmi rychlé, při útěku mohou vyskočit do výšky dobrých tří metrů, všechny čtyři nohy jsou ve vzduchu. Nejen to, v běhu také mohou skočit do velké dálky. Parůžky samců nejsou delší než půl metru. Dnešní jihoafrická vláda vyhlásila program na záchranu ohrožených zvířecích druhů a založila řadu národních parků a rezervací k ochraně fauny i flóry včetně celých krajinných celků. Pytláctví tam nyní patří ke kmenovým nectnostem. Dříve lov zvířat patřil k tradičnímu způsobu domorodného života a obživy. Obdivovatel přírody a divoce žijících zvířat si v Jižní Africe a sousední Namibii a Botswaně přijde na své. Může pozorovat a fotografovat řadu přežvýkavců jako antilopu losí, antilopu žirafí, impalu, různé druhy gazel, pakoně, buvolce, chocholatky a jiné. A samozřejmě slony, lvy, šakaly, hyeny, hrochy, nosorožce a velké množství ptactva. Na skalních převisech a stěnách původní obyvatelé (Křováci) před třiceti tisíci lety věrně zobrazovali přírodními hlinkami přímorožce šavlorohého a antilopu koňskou. S překvapením jsem zjišťoval, že tento mohu-li říci výtvarný styl je obdobný tomu, jak jej známe z Arnhemské země na severu Austrálie.

Pro mladou generaci hovořící pouze anglicky – Zpravodajství o Praze na http://www.praguemonitor.com
FACEBOOK www.facebook.com/PragueMonitor

K čeledi turovitých patří lesoni, jsou to přežvýkavci žijící spíše na stepi než v lese. Lov na antilopu kudu jedinečně popsal Ernest Hemingway ve své překrásné knize „Zelené pahorky africké“. Lovec jsem nikdy nebyl, takže se do takového popisu nemohu pouštět, také bych to nedokázal. Kudu známe ve dvou formách, velkého a malého. Hlava samců je ozdobena spirálovitými rohy, starší české zoologické názvosloví označovalo proto tuto skupinu zvířat jako vijorožci. Kudu velký může vážit přes dva metráky. I tak je jeho tělo spíše úzké, nohy dlouhé, vysoký kolem 170 cm, na hnědé srsti jsou dobře znatelné bílé svislé pruhy. O maso těchto zvířat je velký zájem, chuťově se neliší od jeleního. Masájové využijí i rohy jako hudební nástroj, troubí na ně. Četl jsem, že kudu trpí vzteklinou. Myslím si, že to byl omyl a šlo o mor skotu. Antilop je mnoho druhů a myslím si, že stavbou těla, barvou srsti a ušlechtilým vzhledem hlavy patří s žirafami k nejkrásnějším zvířatům vůbec. Došlo také k pokusům některé druhy, například antilopu losí, ochočit, jsou jednak odolné vzhledem k počasí, nejsou náročné na krmení, dávají dobré maso (býk může vážit až deset metráků) a samice snad i mléko, ceněny jsou také kůže.

Pracoval jsem v Africe dvakrát, dvaapůl roku v hornatém vnitrozemí Tanzanie, dva roky na Kalahari poušti v Botswaně. Roční doby jsem tam znal jen podle kalendáře, jinak šlo vždy o období sucha a období dešťů. Během sucha se v poledním žáru vzduch tetelí nad vysušenou krajinou; zažloutlá uschlá tráva, bezlisté keře a stromy. Mnoho drobných živočichů se zahrabe, jejich životní funkce jsou zpomaleny, je to obdoba zimního spánku některých zvířat v severních oblastech. Velká zvířata v horkém suchém období přes den odpočívají ve stínu stromů nebo keřů. Sloni se ovívají velkými ušními boltci jako vějíři, pasou se brzo ráno a večer, kdy chodí pít. Šelmy jsou také ospalé, levharty jsem vídával ve větvích stromů, ochlazuje je proudění vzduchu ze všech stran. Lvi jsou v buši a těžce oddechují, nemají potní žlázy. Některá zvířata se válí ve vodě nebo blátě, zebry, antilopy a žirafy jsem tak nikdy neviděl. U napajedla jsou krátce, při pití jsou velmi zranitelní a vystaveni útokům šelem a krokodýlů. Akácie rozkvetou snad ještě před obdobím dešťů, aby vítr a hmyz roznesli pyl dříve, než začnou velké lijáky. Po prvních deštích buš okamžitě rozkvete. Zazelená se tráva a nastane migrační pochod kopytníků. Na Kalahari prší málo, povrchová voda tam vlastně není. Ale i tak se tam příroda probouzí. Snovači zavěšují svá hnízda na větve akácií jako lampióny. Vyvádí mláďata tak jako ostatní ptáci. Medojed je kolem tři čtvrtě metru dlouhé zvláštní zvíře, kromě jiného se živí plástvemi medu divokých včel. Cestu k nim tomuto zvířeti a i lidem ukazuje pták medozvěstka křiklavá, poletuje nad včelím hnízdem, má zájem o včelí larvy. Mezi Angolou a Jižní Afrikou podél Indického oceánu se táhne poušť Namib sousedící na západě s pouští Kalahari. Na nejsušších aridních místech nepřevyšují vodní srážky ročně více než dva milimetry, jakousi formu života tam dovoluje mlha vanoucí od oceánu. Mlha se sráží ve vodních kapkách na kamenech a listech endemické rostliny zvané welwitschie, nic jiného tam na velkých dunách neroste. Živočichové, kteří tam žijí, převážně jen členovci a brouci, přijímají tuto mlhu přímo, jiní závisí na vodních kapkách. Welwitschie samotná je velmi kuriózní, má silný kořen, z krátkého stonku pak vyčnívají nad písek většinou jen dva dlouhé, svraštělé listy. Je pokládána za jakéhosi dinosaura v rostlinné říši, uhlíkové testy dokazují, že přetrvává pět set let, některé dokonce dva tisíce. Na okrajích pouště prší o něco více, viděl jsem tam promyky, gazely oryx a dokonce i pouštní slony. Jsou menšího vzrůstu, slonice mají překvapující schopnost putovat najisto za vodou na velkou vzdálenost, tato paměť a znalost se přenáší z generace na generaci.

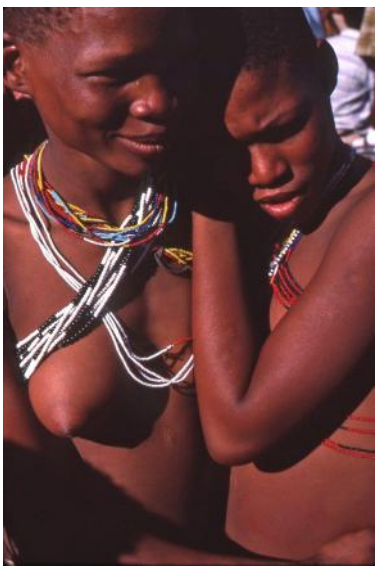

(fota - Miloš Ondrášek)

Z AMERIKY

Velké pláně a další velké zážitky
- tak nazvala publicistka a vydavatelka Českého dialogu ***Eva Střížovská*** *svou další knihu o putování za českými krajany ve Spojených státech amerických. Po dvou předchozích knihách, které se věnovaly "českým stopám" v Texasu, zamířila tentokrát na Středozápad. Zde jsou její úvodní slova:-*

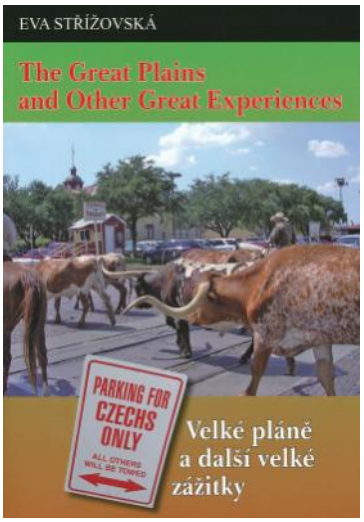

Zdá se mi, že stále píši nějaké úvody... ale nějaké – aspoň stručné vysvětlení je asi třeba: Jako pubertální vzdorovitá dívka jsem vyrůstala v komunismu a bylo to pro mne částečně utrpení a částečně možnost se bouřit. Kromě toho, že jsem chodila tancovat rock'n'roll do kaváren, odkud nás vyváděla policie, protože kapitalistický rock'n'roll byl zakázaný, jsem také hltala rodokapsy (to byly takové sešity o udatných kovbojích, vycházely ještě před komunismem) a muziku a příběhy country and western. (Desky s tou hudbou – např. s Johny Cashem se k nám pašovaly.) Snila jsem o tom, že jednou pojedu do Ameriky a všechno zmíněné si tam užiju. Místo toho jezdím téměř každý rok do Ameriky, ale... Zavinilo to Boží vnuknutí nebo naopak ďáblovo našeptávání. To dodnes nevím. Říkalo mi to: založ časopis pro Čechy doma i ve světě. Pro vzájemnou výměnu názorů, pro vzájemné porozumění lidiček českého původu. Někteří z nich (mnozí) museli z té naší staré vlasti odejít za moře. Ať už dávno z důvodu bídy nebo z důvodů politických.
A vládnoucí bolševik v Čechách, na Moravě a na Slovensku se radoval, že se jaksi ideově rozdělujeme, oddělujeme. To našeptávání bylo naopak proto, abychom se spojovali. A jak se mohu ohlédnout za svou skutečně nelehkou dvacetiletou prací s časopisem, ať už mi to našeptával kdokoli, smysl to mělo... ale to je zase jiná kapitola.
Zkrátka, moje první cesta do USA v roce 1999 byla na Kongres Společnosti pro vědy a umění, který se konal v Sao Paulu-Minneapolis ve státě Minnesotta. Členové této vážené společnosti (založené v USA před čtyřiapadesáti lety) byli prvními čtenáři mého časopisu. Kongres byl úžasný za účasti prezidenta Václava Havla, poté jsem měla možnost navštívit krajany v Chicagu a v New Yorku, ale to už je zase kapitola jiné knížky. Já zde jen chci vyslovit, že jsem se konečně odhodlala USA a lidi tam poznat, ale ke kovbojům jsem se jen velmi částečně dopracovala až při své asi čtvrté cestě. Zato byl můj obzor hojně rozšířen o poznání, jak tam žijí lidé českého původu, ať již jsou z poválečných vln přistěhovalců - tedy z let 1948,1968, či pozdějších, kteří se sami nazývají exulanty, a někdo je nazývá emigranty, a jak se spolu snášejí či nesnášejí. Potkávala jsem tzv. krajany, což byl svého času terminus technicus pro lidi, jejichž rodiče, prarodiče či dokonce praprarodiče přicházeli do USA zhruba už od let 1850.
V roce 2002 jsem poprvé procestovala Texas, což mi trochu svým způsobem naočkoval spisovatel Josef Škvorecký a pomohl uskutečnit vlastenec z Corpus Christi Jerry Elzner. Zachytila jsem to částečně v prvém a druhém dílu knížky „Howdy from Texas/Jak se máš?" Ale nestačilo to. Ještě mi zbyly kapitoly a reportáže ze setkání se zajímavými lidmi, dopisy, které tu nemohou chybět apod.
Takže i v této knížce má Texas velký prostor, ale když se podíváme na mapu, že je to největší stát USA hned po Aljašce a žije tam hodně Čechoameričanů, tak si to zaslouží.
V roce 2003 jsem jela na Konferenci SVU (jednou se koná Kongres, příště konference) do Cedar Rapids v Iowě. Tomuto krásnému zážitku zde také věnuji dost místa. A zbytek už bude patřit Nebrasce a Kansasu z roku 2010. Jiné velké zážitky z USA jsou zase obsahem jiných knížek.

A ještě jeden malý úryvek z uvedené knížky – vzpomínka na texaské městečko West, které nedávno prožilo velkou tragédii při výbuchu v továrně na hnojiva.

Sama jsem prošla městem
To je totiž nevídaná záležitost, neboť jak známo, Američané všude jedou autem, i když je to jen deset metrů. Já jsem však projevila zájem projít se sama městečkem a připomenout si tak i svou minulou návštěvu před x lety. Do města (jeden a půl kilometru) mne vezla Clarise. Snokhousovi mi nedovolili jít pěšky a měli k tomu plno argumentů, jako že jde o moji bezpečnost apod.
No dobře, tak jsme tam asi za dvě minuty dojely. Clarice byla zjevně nesvá z toho, že mne má opravdu opustit… seznamovala mne s potomky Čechů, kteří tu mají krámek, tu restauraci, tu řeznictví. V místní cukrárně, kde kraluje česká žena (ale nebyla přítomna), jsem si vyfotila kupující, na kterých je vidět, že mají sladké opravdu rádi…
Ale moje dobrodružství začalo až po jejím odjezdu domů, kdy jsem předtím musela slíbit, že opravdu budu za hodinu (a půl – tu jsem si přidala a vynutila) na parkovišti a v pořádku a nic se mi nestane.
Moje první cesta vedla na poštu, kde jsem koupila nějaké známky. A protože mi přitom nakupování ujela nějaká česká věta, jako například, sakra jak se řeknou známky, pravil prodávající: ale můžete klidně mluvit česky, já jsem taky Čech, jmenuji se Prnka. A moje maminka vždycky říkávala: Moc neskákej!
A tak jsme prohodila pár vět s panem Prnkou a vyfotila jsem si ho, přičemž on namítal: Já nejsem hezký. Ale byl milý, jako je milé celé městečko West, které kdysi založili Češi.

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

Pak jsem šla na bývalé nádraží, kde je už léta stálá výstava hrdinů všech válek. Přestože nádraží už není nádraží, projíždí kolem pacifický vlak, což vede zdejší občany k diskuzi, zda se to nemá zakázat, protože vlak je hlučný a velice dlouhý, nákladní. Takže když projíždí městem, auta na přejezdu musí dlouho čekat. Také jsem čekala a to dokonce poblíž policejní stanice. Sedla jsem si tam na lavičku před ní a ocenila jsem, že se policisté se mnou přátelsky bavili. To jsem v Česku ještě nezažila…
Po hodině procházek mi sice zjevně nehrozilo nějaké nebezpečí, ale zato mi bylo vedro k zalknutí a měla jsem žízeň. A tak jsem srdnatě vstoupila do místní hospody U Šuláků. Byli jsme tady před pár lety s Rayem a Frankem Mikulou. Ano, fotky souhlasí, plzeňské pivo tu má svůj obrázek na stěně. Sedám si do koutka a objednávám pivo Shiner. A ptám se číšnice, jestli je to pivo oblíbené. Ano, určitě, moc, říká. To jsem ráda, je moc dobré a českého původu. Měla jsem tu čest navštívit pivovar v Shineru, vidět, jak se tam pivo vaří a dokonce mám kdesi schovanou kulatou dřevěnou minci opravňující mne k ochutnávce půllitru zdarma. Pivo Shiner je opravdu moc dobré. Clarice si očividně oddechla, když jsem v dohodnutou dobu přišla k autu. Trochu jsme se bála, aby ze mne necítila to pivo, protože pro dámu se přece nehodí, aby šla sama do hospody na pivo… ale já spíše než za dámu (i když nic proti ní ve mně) se považuji za průzkumníka. To je k mé práci novinářky víc potřeba...

SLAVNOST HAŠENÍ OHNĚ

Marta Urbanová

Nehořelo. V tom dni neusedl na střechu žádného domu ve vsi červený kohout. A přece dávno před kuropěním hasičské nažehlené uniformy vystoupily ze skříní a zůstaly na ramínkách. Čekaly. Všechny chalupy se semkly jako v době svízelné, tiskly se k sobě, až se navzájem zaklínily a vařily, pekly, smažily. Masitá a tučná jídla pro dnešní den, který nebozízkem touhy navrtá, až posléze rozčísne šapitó všedních dnů, kterým je ves zaštítěna celý rok. V poledne už slunce vyhánělo rtuť teploměrů k nevíře. Chlapi pocitem důležitosti vzrostlejší a vyšší ve slavnostních uniformách svlažovali svá hrdla před hospodou posledním hltem piva, než se seřadí do šiku. Zvědavost dětí kolem a nedočkavost ženských za brankami svých domů, s okny dokořán, rostla. Čekala jsem na terase stíněna slunečníkem. Taneční parket vyrašil téměř přes noc přímo naproti na fotbalovém hřišti. Průvod vycházel od hospody, a když prošel celou vsí, zamířil na parket. Ohlašovaly ho tóny v rytmu řízného pochodu. Průvod modrých svátečních uniforem nesl baldachýn nad hrdostí každé uniformy a ty držely stejný krok. Náš Tomáš jako koukol v polehlém žitě. Náš Tomáš… takovou má sílu hrdost matky. Možná bude mít úvodní proslov nebo bude držet prapor při křtu. Zážeh jeho lásky, svoji Eli jsem sotva zahlídla.

Navečer, když odkvétající lípy složily své stíny jako ruce podél těla a vzadu za potokem vynášel z podzemí svou bledou lampu měsíc, mládež z celého okolí se trousila k pokladně. Na hřišti kolem stolů a laviček ožívalo mraveniště. Muzikanti rozestavovali na pódiu reproduktory a aparaturu. Hledala jsem mezi nimi včelí královnu Eli, mou dcerušku, světlo mého života. Její nazrzlé vlasy hořely plamínky sálající až k mému srdci. Ale nikde jsem ji nezahlédla. Ani Tomáše, jejího manžela. Doma se jen omžil, aby hodil přes židli svou uniformu a převlékl se do civilu.

Jako vytrysklý gejzír z vyprahlé země skropila kdekterou chalupu, každého z nás všudypřítomná hudba. Nikdo neměl úniku. Každého to táhlo jinam, ale všechny k stejnému prameni, jednoho k pípě, druhého k tanci, jiného do krajiny neopeřených snů. Většinu vstříc tajuplným vůním druhého pohlaví. Hned při prvních tónech mě ty vůně zasáhly a vedly. Prostoupily mě a znovu obloudily. Připjaly mně motýlí křídla a já, v tu chvíli třepetající se nad rozkvetlou loukou, jsem vzlétla. Pryč, do krajiny rozpuku. Těch květů! Ale pro mne jen jeden. Čeká tam dole u parketu. A já nezralá jsem neodolala, abych neletěla vábena jeho barvou, afrodisiakem, tou opiovou vůní.

No nic. Tu dobu odnesl čas. Vstala jsem a šla se převléknout. Dokud bude mít muzika všechny domy v područí, spánek nemá šanci. Půjdu mezi ně. Mezi mladé. Hladová po jejich atmosféře, po opojení z návratu do svého mládí.

Než jsem se přistrojila, hudba mě pevně zaklesnutou táhla ke zřídlu radosti.

Nechala jsem v domě rozsvíceno. Nač zhášet na tu chvíli, co budu pryč. Kráčela jsem, postava formovaná v jiných časech, pomalu, nedívala se pod nohy, ale na parket. Jako můra přitahována světlem jsem letěla bez jediného mávnutí křídel. Letěla jsem za světlem.

Ne, tentokrát tam nemám namířeno kvůli své dceři, tíhnu tam za nepsaným zákonem přírody. Abych splynula s hejnem, usedla na okraj vábení, abych ochutnala z plástve medu. Přešla jsem silnici a sestupovala po svahu dolů. K pokladně. Lavice poloprázdné, zato na stolech přehršel lahví, nedopitých sklenic a kelímků. Tanečníci, živé vlny se přelévaly po parketě sem a tam. Mohla jsem si sednout kamkoliv, ale usedla jsem na zábradlí. Parket – mumraj, opiové hnízdo, v němž se nabíral život plnými hrstmi. Tančili ve dvojicích jako za našich mladých let. Ale to příští minuta změnila a tančil každý sám. Rytmus si s nimi dělal, co chtěl. Bouřlivé vlnobití hudby jimi smýkalo, přibíjelo je k zemi, vyhazovalo do výše až k zalknutí. Zahltila jsem se vzpomínkami. Naše mladá léta držela morálka na uzdě. My jsme si nemohly vybírat jinak než očima. My jsme musely čekat, až se některý z pánů uráčí pro nás přijít. A každý některý měl v té chvíli nad námi vrch. Každý některý, o něhož jsme někdy ani nestály.

Náhle vzplanul mezi davem vlčí mák a já uviděla svou Eli. Tančila s Tomášem polku. Ale jak to tančí? Skáčou jako v tanečních. Jako vrabčáci. Krok sun krok jako děti ve školce. Panebože, kde mají jiskru, panebože, po kom to dítě je?

Ucítila jsem ruku na rameni. Sousedka.

„Nechceš si sednout mezi nás?“

„Koupím si něco k pití a přijdu.“

„Jak to těm vašim sluší,“ ukázala na parket. „Když je člověk vidí, hned pozná, že jsou v líbánkách.“

Parket se znovu zahltil tanečníky. Zpívali a řvali do ticha vysoké nebeské klenby, těla šílela v rytmu a ruce vzhůru a dolů, vylétávaly nad hlavu. Pohupovaly se, jako když se v poryvu větru klátí nalité klasy obilí. Eli obemknuta Tomášem, jeho bratry a švagrovými. Měděné vlasy jí zvedal magnet hvězd. Vlály kolem ní a tryskalo z nich jen štěstí.

Její štěstí bylo i moje. Držela jsem v ruce sklenici piva a přes zlatavý mok jsem si vracela svůj mladý dávný svět. Pobrukovala jsem si z něho slova písně, ze světa nerozvážného, opojného, jehož konec byl v nenávratnu. Pohlédla jsem na sebe tamníma očima. Moje postava byla zase vrbový proutek. Zkrášlený červeným vlastnoručně spíchnutým plátýnkem. Parket na okraji mého studentského městečka, daleko odtud, duněl pod širým nebem a žesťový orchestr vynášel Třešňové květy tak vysoko, že padaly, aby nás zmátly. Blížila jsem se za zvuků té písně k branám ráje. Ale z toho ráje tenkrát nebylo nic. Tenkrát ještě ne.

Naše Eli nebyla po mně. Snad po otci. Když byla v mém věku, vyhýbala se mokřinám, neodvažovala se do proudů, neskákala z jezů po hlavě do zrádných peřejí. Studovala na červený diplom. Ptám se, zda okusila tu horkost krve, která mě v mládí bušila do spánků, mučila, vytepávala na pláteček. Její tanec mě přesvědčoval o spolehlivosti, jistotě a rozumem vyvážené lásce. Kdykoliv jsem viděla ty dva tančit, byla jsem spokojena s její volbou partnera. Znali jsme jeho rodiče a celou rodinu. Skýtal záruku poctivého života.

Na jejich svatbě mě Tomáš překvapil tancem se svou sestřenicí, jedincem stejné krve. Nepoznávala jsem ho. Milý, tichý chlapec se proměnil rázem v démona, v nespoutaný živel. Dvě těla v jednom tónu, dvě těla hbité lasičky neřízené tolik mozkem jako temným duněním sil. Mám je stále před očima. Spojili nebe s peklem. Když poté vzal k tanci moji Eli, ta břitkost kroků, ta hříšná odezva těl tam nebyla. Přitahoval si ji a odhazoval, ale v jejím těle chyběl ten temný dusot krve. Ten démonický ďábel.

Fotbalové hřiště uprostřed vesnice se změnilo v pulsující čarovný svět. Mladí se slili v jeden tok, v němž se mísil s krví alkohol, všední starosti zadupával a tekl osvobozujícím koridorem. Tekl překotně, valil se mocným proudem a v cestě mu nestálo nic. Půlnoc na sebe upozorňovala rafiemi, avšak nikdo ji nevnímal. Jen já. Zahlédla jsem Eli tančit s Tomášovým bratrem. Hledala jsem Tomáše pohlceného vírem. Asi netančí. Přišla jsem blíž k parketu a tam jsem zahlédla jemu podobnou siluetu. Zdálo se mi, že tančí s neznámou vysokou dívkou. Ne, to není on. Zvědavost mě donutila ještě blíž, abych měla jistotu. Teprve teď jsem poznala, že je to skutečně on. Chvíli jsem na ně civěla bez hnutí. To nebyl náš Tomáš, to se vtíral do dívčího klína kdosi cizí. To tančil někdo divoký předkoitální tanec. Dívka se zakláněla, jak ji vedla jeho ruka, ohýbala se, jak velela rozkoš těla, on vtiskal nohu pevně ujmutou v jejím rozkroku. Neviděli, neslyšeli. Oddávali se sobě před celým světem zaštítěni nevinným tancem. Dívala jsem se na ně neschopná srovnat si ten obraz v hlavě. Tady v těch črtách těl je to tajemství veřejných domů. Jako kabát v něm odkládají muži své zábrany. Poddají se naplno zvířecím pudům, podpoří je alkoholem a k manželkám se poté vracejí kajícně jako z očistné lázně.

Když hudba skončila, ti dva se od sebe oddělili a odcházeli společně dozadu, do tmy.

Byla jsem si jistá, že je Eli neviděla. Postavila jsem sklenici s nedopitým pivem a odcházela domů. Nohy mi poklesávaly pod těžkým břemenem obrazu. Vystoupala jsem těch několik kroků svahem a u kmene lípy nohy, že dál nemohou. Ani krok. Stála tam osamělá židle. Dopadla jsem na ni. Někdo z ní odešel, aniž by unesl, že zůstal vně kruhu.

Ty dole jsem už nerozeznávala. Myšlenky se kotily jedna za druhou.

Ne, tenhle obrázek jsem neměla vidět.

Otírala jsem si čelo.

Třeba by mi Eli řekla, že to nic neznamená, že se teď tak tančí, že jsem staromódní, ale já vím své.
Vracela jsem si rozcestí a křižovatky se svým mužem. Stáli jsme na nich leckdy, jen se rozejít. Ale závan ostrých bodlinek větru nás donutil vrátit se nazpět k sobě. Tomáš s Eli stojí na začátku cesty, půjdou ruku v ruce prosluněnou krajinou, mlhavým údolím i zničující bouří, zůstanou v úžasu, někdy na výsluní, jindy ve tmě. Budou klopýtat, chvílemi se vzchopí a poběží tak, že se sotva budou dotýkat země a naopak, budou padat, vracet se, obracet se k sobě zády, polykat slzy. Budou však spolu a milovat své děti…
V tom okamžiku jsem smazávala obraz, který jsem nechtěla vidět, a viděla. Nebyl malovaný černobíle, ale rafinovanými barvami s příměsí jedu. Někde v mém nitru se klubala nejistota, strach, že i moje Eli se vydá údolím, v němž se poraní. Že i ji život poučí, jako poučil mne.
Nevím, jak se zachovat. Jsem si jistá, že jsem viděla originál plátna, ale kde beru jistotu, že časem nevybledne a nepromění se v pouhý přelud. Kdo mi řekne, co je mou povinností? Nikdo. Jen mé srdce. Musím Eli chránit. Vrátila jsem se domů a zhasla jsem světlo. A přece v naší vsi při vší té hasičské slávě hořelo. Moje srdce obavou.

Článek byl otištěn ve spolupráci s internetovými stránkami www.czechfolks.com/plus/

BESKYDSKÉ DIVADLO MÉHO MLÁDÍ

Stanislav Brzobohatý-Berton

Po maturitě na IV. reálném gymnáziu v Brně - Židenicích (původně Na Křenové, moderní budovu zabralo po okupaci v březnu SS) v roce 1943 jsem dostal zaměstnání jako inspicient a herec malých rolí, tzv. štěků, v Beskydském divadle v Hranicích na Moravě. Byl jsem první maturant ve třídě, který našel zaměstnání. Několik kamarádů se na mě dívalo s obdivem. Nedovedli si představit opuštění rodiny, domova, přátel, města. Odjezd do neznáma. Jak jsem k divadlu přišel?
Zasloužil se o to náš profesor češtiny a francouzštiny, docent Vladimír Stupka. Již v septimě se mě zeptal, znaje můj literární talent, zda bych neměl zájem dělat statistu v Lidovém divadle Na Veveří v Brně. Pospíchal jsem příštího dne na rozhovor s ředitelem divadla, od něhož jsem se dozvěděl, že hledá skupinu statistů obojího pohlaví. Bez váhání jsem mu řekl, že v naší třídě určitě najdu pár zájemců, a tak se ze mě stal „oberstatista“. Musel jsem se rychle naučit základy líčení.
Před maturitou v září 1943 se mě opět dotázal prof. Stupka, zda bych neměl zájem nastoupit jako inspicient a herec u Beskydského divadla.
V sobotu jsme měli maturitní večírek, v pondělí jsem odjel do Hranic. Měl jsem v duši krásný pocit. Budu se starat sám o sebe. Maminka si v duchu jistě spokojeně oddychla.
Mezi zaměstnance, mezi nimiž bylo několik bývalých důstojníků čs. armády, jsem se vmísil bez problémů. Herečky byly rády, že jsem je uměl nalíčit. Panovaly tam přátelské vztahy. Stranické sympatie byly pověšeny na hřebík. Byli jsme si vědomi, že naše činnost podporuje morálku diváků. Všichni – na jevišti i v sále – jsme chápali mezi řádky slov pronášených na scéně, o co šlo.
Mám k dispozici článek bývalého hranického kronikáře Ludvíka Novotného o Beskydském divadle v letech 1934 – 1944, zveřejněný ve Zpravodaji 1978/2, tak jsem mohl přivolat několik vzpomínek, zapadlých do hlubokých brázd značně děravé paměti. Jsem ročník 1924.
Ředitel Lukeš byl opravdový dříč. Řídil, režíroval, hrál hlavní role, a jezdil do Prahy shánět peníze na podporu divadla. Několikrát jsem viděl, jak mu lékař dával před zahájením představení povzbuzující injekci. Krátce po válce jsme se náhodou potkali

v Brně. Ihned se mě dotázal, zda bych nechtěl nastoupit u Slováckého divadla, které začal organizovat v Uherském Hradišti. Že bych dostal větší role, nejen inspicientství. Nabídku jsem nepřijal. Brzy po osvobození Rudou a Rumunskou armádou začala na Brněnsku kolovat šeptanda, že se hledají dobrovolníci pro válku proti Japonsku (podobná fáma, jak mi řekl Josef Škvorecký při návštěvě Sydney, kolovala i v Náchodě, kde žil on). Přihlásil jsem se do boje, skončil jsem ve škole pro důstojníky v záloze. Na univerzitu jsem nemohl, nebylo dost profesorů. Velkou část jich vyvraždili nacisté.
První práce v Beskydském divadle byla spojena s provedením Tylova Strakonického dudáka 17. září 1943. Inscenovat v tom roce hru autora národní hymny – to byl odvážný, husarský čin. Hrál jsem prince ve scéně v dálné pohádkové zemi. Pohyboval jsem se nepřirozeně křečovitě jako loutka na provázku. Mezi herci byla asi devítiletá holčička jménem Nováková, kterou doprovázela při zájezdech do okolních měst její maminka. Docela jsem se s nimi spřátelil, a tak se stalo, že mě paní Nováková pozvala na Silvestra. Po vstoupení do pokoje jsem spatřil bohatě prostřený stůl, s pochoutkami, jaké jsem v životě neviděl. A to byl konec 1943! Kapitán Novák, vítěz proslulého překážkového dostihu Velká pardubická, měl bratra na venkově, který obstaral všechny dobroty z masa. Paní domu napekla dorty a koláče. Dával jsem si do nosu, ale alkoholu jsem se nedotkl. Toho si povšiml Novákův bratr, který se nabídl, že mne naučí pít.
Dával mi ochutnat vína, doušek bílého, doušek červeného, lok sladkého, hlt nasládlého, pak přidal vzorky různých likérů. Začal jsem se spokojeně usmívat, ba bylo mi do zpěvu… najednou se mi začal zvedat žaludek, rychle jsem odběhl na záchod a všechny dobroty vyvrhl. V tom okamžiku jsem se rozhodl, že se v životě nikdy neopiju. Jak jsem litoval ztráty všech lahůdek. To jsem až na jednu výjimku během mnichovského Octoberfestu v roce 1950 dodržel dodnes.
Kapitán Novák byl nejen výborný jezdec, ale také uměl kreslit karikatury. V roce 1942 jsem byl dorosteneckým přeborníkem Moravy v běhu na 80 metrů překážek. To byl důvod, proč jsem nepil a nekouřil. Trenéři v S. K. Moravské Slávii, do které jsme vstoupili po zrušení Sokola v roce 1941, nám řekli: „Hoši, chcete-li dosáhnout vrcholu, pak žádný alkohol a cigarety!“ Nedovolil bych si požádat maminku o kačku na pivo. Dostal bych facku.
Na některé herce a herečky si dobře vzpomínám. Viola Javůrková mě několikrát pozvala na večeři. Z toho ostatní členové souboru usoudili, že jsme započali intimní styk. Violin skutečný milenec se zamíchal do nějaké ilegální komunistické skupiny, byl zatčen a poslán do koncentráku. Viola mu byla věrná. Měla několik prosovětských knížek, které půjčovala lidem, kterým důvěřovala. Jednou jsem jel na dovolenou do Brna, pod košilí jsem skrýval Ilju Ehrenburga. Byl jsem na tu dobu odvážný, nebo blb?
Běla Jurdová byla opravdová krasavice. Jednou jsme seděli u oběda v restauraci v Uherském Hradišti. Vedle našeho stolu byla skupina místních, mezi nimi katolický farář, který koutkem, ne, oběma očima pokukoval po Běle. Toho si povšiml jeden z jeho kumpánů: „Pane faráři, vy se nějak často díváte na tu paní sedící vedle nás.“ Pan farář odpověděl bez rozmýšlení: „Bůh stvořil krásu, abychom se jí obdivovali.“ Všichni u stolu se od srdce zasmáli.
Manželé Lipští měli malého psíčka – čuavu. Jednou jsme spolu obědvali v hranické restauraci. Chystal jsem se s chutí zakousnout do kousku pečeného kuřete, v tom paní Lipská řekla: „Stando, nežerte tu kůžičku, Fifinka ji ráda papá.“ Paní Marie porušila manželský slib s jedním hercem. Když se to její manžel doslechl, chtěl zahájit rozvodové řízení pro nevěru. Nemohli se dohodnout, kdo dostane Fifinku, tak zůstali spolu.
Alena Růžičková mi dala adresu Jaroslava Kvapila. Mohl jsem mu napsat jen na pohlednici. Byl pod dozorem gestapa. Odpověděl mi také na pohlednici: „Nejdůležitějším úkolem života je zachovat schopnost, která dělá muže mužem.“
Karel Uhlíř byl původně operním tenorem. Při představení na něho spadla kulisa, ztratil sluch na jedno ucho, a to byl konec jeho pěvecké kariéry. Byl výborným hercem, zvláště v komediích.
Radúz Činčera, vedoucí technického provozu, hrál výborně na kytaru. Byl ve styku s menší partyzánskou skupinou.

Reklamní úředník Emanuel Křivonožka znal mou maminku, když působila v ochotnických provedeních operet v Dělnickém domě v Brně – Juliánově. Křivonožka hovořil o mé mamince jen v superlativech. Prý byla krasavice, za kterou pálili mnozí, ale získal ji můj otec, také činný v souboru. Byl jsem stvoření jejich předmanželského milování.
Beskydské divadlo účinkovalo velmi často v Rožnově pod Radhoštěm. V Šrámkově hře Měsíc nad řekou hrál herec za scénou na housle. Mým úkolem bylo sehnat housle od místních obyvatel, což obvykle nedalo příliš mnoho námahy. V Rožnově jsem z nějakých důvodů na housle zapomněl. Opona se zvedla, a - panika!

*„Víra nás dělá v slabostech silnými,
v chudobě bohatými, v smrti živými.“
Charles Haddon Spurgeon*

Zleva Karel Uhlíř, divadelní kritik, technický pracovník, zcela vpravo Stanislav Brzobohatý

Chyběly housle. Někdo mi dal adresu místního podivína, ten však nechtěl dát cenný nástroj z rukou, tak se mnou šel do divadla a ihned po použití houslí s nimi odešel. Měl jsem namále.
Při objíždění moravských měst jsem se vždy dotázal, zda v nich nežije nějaký spisovatel, kterého bych vyhledal. V Rožnově jsem se dozvěděl o Čeňku Kramolišovi. Dali jsme si schůzku v krásném rožnovském parku, kde hrála malá kapela ve valašských krojích. Dal jsem se s nimi do zpěvu. Kramoliš tiše naslouchal mému zpěvu a po pár minutách řekl: „To jsem rád, že znáte tolik lidových písní. To za mých mladých let lidé neznali.“ Kramolišovi bylo tehdy přes osmdesát let.
V Kostelci na Hané jsem navštívil místního učitele Josefa Lacu, jehož divadelní hru jsme nastudovali. Zařídil mi setkání s Petrem Bezručem v Kostelci na Hané.
Ve Vyškově jsem vyhledal Karla Dvořáčka (autor oceněné knihy Pole kráčí do hor). U něho byl katolický kněz a další muž, komunista. Vedli debatu o křesťanství a marxismu. Snažil jsem se sledovat jejich myšlenky, až mi z toho třeštil mozek. Tehdy jsem si uvědomil, že na filosofii nemám buňky. Podobné nepříjemné pocity jsem měl při přednáškách profesora estetiky Jana Mukařovského na Univerzitě Karlově v roce 1947.
Pohostinsky účinkovali v Beskydském divadle manželé Waltrovi. Rudolf Walter, profesor dramatického oddělení brněnské konzervatoře, měl impozantní vzhled. Když se procházel po náměstí, místní dámy po něm pokukovaly se zalíbením. Jeho manželka Marie, sestra Ladislava Peška, byla rovněž výbornou herečkou. Jejich dcera byla opravdu krásná.
Ještě dvě příhody. Nemají nic společného s divadlem, ale zachycují atmosféru okupace. V Hranicích je důležitá železniční křižovatka. Čekal jsem na stanici na spojení vlaku do Brna. Na jedné trati stál vlak plný Hitlerovy mládeže. Výrostkové vřískali na píšťaly a mlátili do bubnů. Zanedlouho přijel další vlak a po pár minutách se ozval andělský hlas dětského sboru, podobný Hrabůvským zpěváčkům. Začali tiše zpívat Poštorenskou kapelu, a když přišli na slova „Bando hraj, bando hraj…“, tak otevřeli svá hrdélka naplno. Naštěstí vlak s Hitlerjugend se dal do pohybu a nedošlo k incidentu. Čekající se, někteří jen v duchu, zasmáli.
Na brněnské stanici jsem zažil jednu z nejotřesnějších chvil svého života. Přijeli jsme na nástupiště, kde na druhé straně stály nákladní vagony, zřejmě se zajatými. Esesáci se štěkajícími vlčáky na nás řvali: „Schnell heraus! Rychle ven!“ V jednom vagonu jsem si všiml ve větracím okénku smutné tváře mladé dívky s černýma očima. Jaký byl její osud?
Úspěšná činnost Beskydského divadla byla zastavena 1. září 1944. Nacistický ministr propagandy Goebbels nařídil totální pracovní nasazení všech sil do válečného průmyslu. Celý ročník 1924 byl protektorátní vládou „darován“ do Německa. Protože jsem byl kulturní pracovník, měl jsem výjimku. Byl jsem nasazen k firmě Vavera a spol. v Lipníku nad Bečvou. I v Lipníku jsem zažil zajímavé příhody. O těch napíšu v pamětech.

PÍSEŇ O MALÍŘI

Břetislav Kotyza

Maluje malíř obrázek nevšední
maluje řeky proud a kámen potoční
obrázek bez názvu jen šminky na tváři
pro ty co zmeškali —
Setřel jej den příští
anebo snad
metaři

Maluje malíř obrázek nevšední
maluje řeky proud a kámen potoční
maluje zimy chlad a slunce do očí
maluje dívčí klín a léto
ach léto
léto co nekončí
Obrázek bez rámu jen křídou na chodník
pro ty co zmeškali —
Spláchl jej noční déšť
anebo snad
domovník

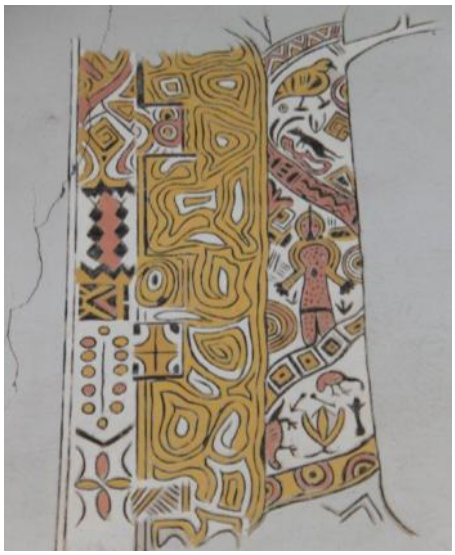

JOSEF KUČÍK - PAMÁTKA NEJEN V SGRAFITO

Iva Rosáriová

Josef Kučík, český patriot, umělec, spisovatel, dramaturg a zakladatel prvního spolku Čechoslováků v Perthu se narodil v Buchlovicích na jižní Moravě 24. března 1912. V Brně studoval malířství a oblíbil si zejména grafické výtvarné umění, hlavně sgrafito. Také se zabýval režií dobrovolného divadla v Kuřimi u Brna, které za jeho vedení vyhrálo ceny v regionálních soutěžích. Divadelní hry nejen režíroval, ale také sám psal. Bohužel, druhá světová válka a okupace Československa zabrzdila jeho činnost ve výtvarném i divadelním světě a po komunistickém převratu v únoru 1948, jako předseda kuřimské Orelské jednoty, začal být šikanován pro svůj protikomunistický postoj. V roce 1949 bylo nutné opustit milovanou vlast.

Po několika měsících v německých táborech pro uprchlíky odjel s manželkou Boženou do Západní Austrálie a po krátké době se rozhodl založit spolek pro Československé krajany, který pojmenoval 'Sdružení lidí dobré vůle v Západní Austrálii'. Jeho hlavním zájmem bylo udržet kontakt, řeč a kulturu mezi Čechy a Slováky v cizině. Na začátku padesátých let přetrvávala ještě naděje, že Československo, jako země s demokratickou tradicí, se brzy osvobodí od komunistické diktatury a čeští exulanti se vrátí do vlasti. Zde je důležité podtrhnout, že Kučík nebyl emigrant, ale exulant, který opustil svou rodnou zemi pouze pod politickým tlakem komunistického režimu.

V archívu Josefa Kučíka zbylo jen pár poznámek z první schůze československého sdružení ze dne 20. června 1953. Není tam zaznamenáno ani kolik lidí se zúčastnilo této schůze. Víme ale, že na příštím setkání Čechoslováků 3. října 1953 bylo už 56 přítomných. Z oběžníků datovaných 1955, 1956 a 1969 je jasné, že pro zakladatele bylo vždy důležité, aby schůze měly tradiční kulturní program. Například 1. května 1956 byl na programu výklad z české historie: Doba Karla IV. a gotické umění u nás (J. Kučík); výběr z milostné poezie našich básníků (A. Vikartová); čtení z Roku na vsi od A. V. Mrštíků (J. Kučík). Kučík pevně věřil, že uchování jazyka bude pro krajany a jejich děti vždy klíčovým spojením s rodnou vlastí. I proto v padesátých letech založil školu pro děti československých přistěhovalců, kde se vedle rozvíjení mateřské řeči snažil učit děti historii a o kultuře Československa.

V roce 1969, když se Kučík rozhodl pro zdravotní problémy odstoupit z funkce předsedy 'Sdružení lidu dobré vůle', bylo zvoleno nové vedení. Hned poté se změnil titul spolku na neutrální název, 'Sdružení Čechoslováků v Západní Austrálii'. Kulturní náplň, jak můžeme snadno zjistit podle oběžníků, se stáhla do pozadí a spolek se zajímal většinou o uspořádání zábav a plesů. Kučíkuv ideál udržet hlavně kulturní vztah k vlasti mezi Čechoslováky v Západní Austrálii byl zapomenut. I přes jeho snahy velká převaha tehdejších Čechů a Slováků netrvala na tom, aby jejich děti uměly česky či slovensky, ale spíše, aby se co nejrychleji asimilovaly s australskou kulturou. Dost možná z toho důvodu, že Češi a Slováci se už neviděli jako 'exulanti', ale více jako 'emigranti'.

Nicméně, v sedmdesátých letech minulého století se Josef Kučík dále snažil podpořit vazbu mezi Čechoslováky a jejich rodnou vlastí, která by přesáhla pouhé zábavy a plesy, a která by navazovala na zvyky a kulturnost vlasti. Jednalo se o pravidelné mše svaté o významných svátcích, které byly slouženy v domácí kapli u Kučíků v jejich nové rezidenci v Darlingtonu, a o založení Českého divadla, které ročně předvedlo poměrně velkolepá představení.

Mše pro československé vlastence se začaly sloužit v kapli svatého Cyrila a Metoděje od 31. března 1974, záhy po dostavění rodinného domu v Darlingtonu. Kaple nebyla veliká, ale byla pěkně vyzdobená oltářem, sgrafitem na stěnách, harmoniem a velmi

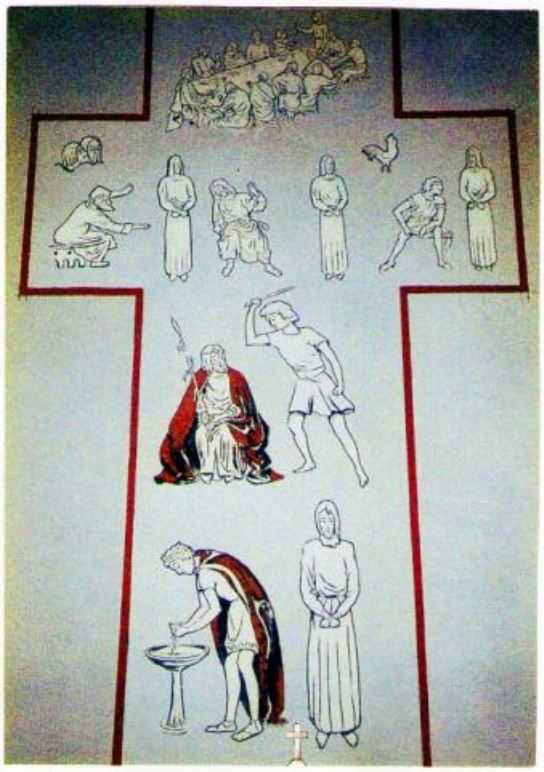

úspěšným mozaikovým obrazem sv. Cyrila a Metoděje. Tito svatí byli Kučíkovi obzvláště blízcí, protože Buchlovice, kde se narodil, byly nedaleko od Velehradu, proslulého poutního místa blízce spojeného se slavnou cyrilo-metodějskou tradicí. Byl to právě monumentální odkaz sv. Cyrila a Metoděje v 9. století, který poprvé vyzvedl českou a slovenskou zemi na novou výši ve vývoji evropských kulturních a politických dějin. I papež Jan Pavel II. jmenoval bratry ze Soluně patrony Evropy a Velehrad se stal jedním z prvních poutních míst, kde sloužil slavnostní mši svatou po politickém převratu v roce 1989.

Pozvánka na první mši v Kučíkově kapličce zněla takto: *Vážení, jste upřímně zváni na bohoslužby, sloužené poprvé v českém jazyce v Z. Austrálii v neděli 31. března 1974 ve 3 hodiny odpoledne v kapli svatého Cyrila a Metoděje... Po mši svaté hudební pořád: Janáček, Smetana, Fibich, Lidové písně. Farář Ondřej Hrdina.* Pozvánku přijalo přes dvacet rodin.

Mše svaté se pak slavily v rodinné kapli pravidelně. Slavily se hlavně velké národní svátky jako sv. Cyrila a Metoděje a sv. Václava, ale také předvánoční anebo Velikonoční mše. I české dítě bylo pokřtěno v kapličce sv. Cyrila a Metoděje! Mimo pátera Hrdiny sloužili mše svaté kněží z katolického semináře v Guildfordu, Ukrajinci, polští kněží i mniši, včetně tehdejšího opata z Benediktinského kláštera v New Norcia. Podle mých vzpomínek to byla vždy příjemná setkání a po mši se pěkně povídalo na trávníčku před kapličkou. Nechyběl čaj, závin, buchty či dorty, které napekla Božena Kučíková.

Bohužel, mše se přestaly sloužit v kapličce, když Josef Kučík vážně onemocněl v druhé polovině 80. let. Poslední kapitola spojená s kapličkou v Darlingtonu byla uzavřena v r. 2010, když byla mozaika sv. Cyrila a Metoděje přestěhována do Buchlovic. Během mše svaté byla mozaika slavnostně umístěna a posvěcena v krásném farním kostele sv. Martina, který Kučík jako mladý chlapec dobře znal a měl rád. Pod mozaikou je nápis: *Mozaika sv. Cyrila a Metoděje. Autorem je buchlovický rodák, australský malíř Josef Kučík 1912-1993). Dar pozůstalé rodiny.* Naproti mozaiky je bysta druhého buchlovického rodáka, Arnošta Hrabala, který měl jako významný grafik vliv na umělecký vývoj Josefa Kučíka.

18. listopadu 1984 se konalo první vystoupení Českého divadla v Západní Austrálii. Pro toto představení Josef Kučík napsal anebo upravil osm krátkých her a samozřejmě je i režíroval. Představení se konala ročně, bylo jich asi šest, - zdramatizovaná 'Kytice' od K. J. Erbena; 'Zvíkovský Rarášek' od Ladislava Stroupežnického; 'Nabídnutí k sňatku' od Antonína Čechova; 'Lakomec' od Jean Baptisté Moliera a krátké hry napsané Josefem Kučíkem.

Ačkoliv to dělal rád, udržoval Kučík české divadlo v Perthu za velmi obtížných podmínek. Byl nucen cestovat na večerní divadelní zkoušky z Darlingtonu do města autobusem (bylo mu 72, když založil divadlo a zdraví ubývalo). Bylo také mnohdy nesnadné přilákat české či slovenské herce na divadelní pódium. Jeho snaha nějak udržet divadlo může být nejlépe vysvětlena citací z Oběžníku 1998, kde prosí o více herců pro realizaci představení Molierova 'Lakomce':

Týká se to každého z Vás, kdo to čtete, a proto Vás prosíme, abyste o tom uvažovali... Jsme příslušníci inteligentního národa se starou kulturou. Mnoho z nás uteklo z domova právě proto, že ta naše kultura - tak, jak my jsme ji znali, a kterou naši předkové po staletí udržovali a rozmnožovali, mnohdy za těžkých podmínek - nebylo nám dovoleno v ní pokračovat... Sdružení Čechoslováků se snaží podporovat a vytvářet kulturu přednáškami a divadlem - to, co je v jejich možnosti a silách. Ale na to potřebuje VÁS, protože bez Vás nemůže nic dělat. Zajisté jsme všichni neutekli z domova jenom proto, abychom měli co nejdříve vůz, dům a peníze v bance? To všechno jednou bude, ale mezi tím a při tom bychom měli věnovat trochu času něčemu, o čem říká náš básník J. Seifert v knize 'Všechny krásy světa', že každý z nás by měl něco udělat, co zde zůstane, až my už tu nebudeme... Kdo z Vás, který to čte, bude mít DOBROU vůli, přispět k dobré práci a k dobré kultuře?

Mimo jeho kulturní činnosti spojené s československými krajany působil Josef Kučík jako umělec. I když bohužel řada jeho maleb už zanikla, je dnes ještě možné spatřit jeho tvorbu v několika kostelech v Západní Austrálii. Je důležité podotknout, že Kučík byl pravděpodobně jediným umělcem, který pracoval v sgrafito stylu v Austrálii. Nástěnné sgrafito je velmi náročný sloh, protože umělec potřebuje velkou zručnost v monumentální kresbě. Jako fresky, sgrafito je většinou použito k výzdobě velkých stěnových ploch. Zeď je pokryta alespoň dvěma vrstvami omítky rozdílných barev. Umělec musí pracovat rychle, aby vyryl obraz do omítky, než vrstva vyschne. Proto je nutné umět velmi dobře a rychle kreslit, protože když se udělá chyba, nezbývá než strhnout celou omítku a začít znovu. Sgrafito bylo velmi oblíbené v českých zemích v 16. století a později v 19. století. Slavné příklady jsou dnes k vidění v Praze, Telči nebo Slavonicích.

Nejzajímavější sgrafitovou práci od J. Kučíka si může každý prohlédnout v kostele benediktinského kláštera v New Norcia, asi 105 kilometrů na sever od Perthu. Tam, na stěnách lodi chrámu je zobrazena monumentální Křížová cesta, která je velmi nevšední s rozsáhlým ikonografickým programem.

Ani ve španělsko-australském prostředí kláštera (zakladatelé byli Španělé z 19. století) Kučík nezapomněl na svou vlast, protože do výzdoby stěn zahrnul slovanské lidové motivy. Jeho strohý, lineární, silně grafický styl se velmi hodil na sgrafito a i dnes jeho nástěnné malby působí velmi dramaticky a 'moderně' na stěnách kostela v New Norcia. Jiné práce je možné zhlédnout v kostele sv. Joachima ve Victoria Park a Our Lady of Grace v North Beach. Velmi působivé a monumentální Ukřižování v katolickém kostele v Greenmount bylo bohužel zničeno.

Mimo sgrafita pracoval Kučík i s mozaikou (v New Norcia a dnes v Buchlovicích) a s olejem. Zanechal také velký soubor maleb historických kostelů v Západní Austrálii, na kterých pracoval asi dvacet let. Úspěšná výstava kostelů se konala v Armadale krátce před smrtí umělce.

O Kučíkově umělecké práci proběhly v Austrálii přednášky na odborných konferencích a byly vydané články o jeho práci v místních i českých časopisech. V rámci svých možností se snažil udržet slovanskou kulturu a vzpomínky na československé kořeny, jak nejlépe mohl. Dělal to, protože miloval svou vlast a protože považoval za důležité, aby si Čechoslováci v zahraničí vážili a byli hrdí na bohatou kulturu své rodné země. Věřil ve své zásady, i když už mnoha Čechům připadal 'staromódní', zaostalý a možná i naivní. Nakonec, Kučík nestál tak o svou slávu jako o to, že se o něm mohlo říci, že byl čestný člověk a zůstal věrný svým zásadám. Možná, že slova, která napsal příteli ještě ve svobodné republice v roce 1947, o něm říkají přece jen trochu více:

A ať se ten svět jak chce, roztočí,
mám radost z toho, že každému
mohu dívat se do očí.
Bylo by ješitným, kdybych se zpovídal,
věřte však v jedno - že leckde -
i dobro jsem vykonal...

„Každá víra ukazuje na vaši nevědomost, vaši slepotu, ale dává vám falešný dojem - jako kdybyste věděli.“ *Osho*

CO JSEM SE NAUČIL OD MILANA VYHNÁLKA

Vlastík Škvařil

Nepočítal jsem s tím, že budu psát o Milanovi Vyhnálkovi v minulém čase. Udržovali jsme s ním pravidelný styk přes internet, navštívili jsme jej při minulé návštěvě Česka. Věděl jsem, že měl v poslední době dost zdravotních problémů, ale přesto jsme se dohodli, že se setkáme během naší návštěvy Česka v květnu. Těšili jsme se na to, ale marně. On už je teď v lepším místě, byl věřící člověk, a tak se určitě sám těšil na to, že bude osvobozen z utrpení, které poslední dobou prožíval. Udělal v životě tolik dobra, určitě bude „tam nahoře“ o něj dobře postaráno a Svatý Petr už měl pro něj bránu dokořán otevřenou.

Bylo o něm napsáno tolik, dokonce i jeho životopis v knize „Kde je tráva zelenější“, o jeho úspěšném podnikání na Tasmánii, o jeho zásluhách a vlivu na rozvoj Tasmánie, o vyznamenáních, která dostal od australské vlády a dokonce i od královny. K tomu asi nemohu moc dodat. Stačí napsat na Google jeho jméno a dovíte se o něm skoro všechno. Raději se zaměřím na několik zajímavých momentů, které úplně změnily život naší rodiny k naprostému štěstí a spokojenosti.

Začalo to tím, že po jednoročním pobytu v Adelaide, kam jsme dorazili v roce 1969 po opuštění Československa, jsem dostal dopis od jednoho kamaráda z Hodonínské mlékárny, ve kterém mi sdělil, že se mám těšit na zprávu od jednoho českého sýraře, který žije v Austrálii. Má tam prý sýrárnu, a když se o mně dověděl od svého bývalého spolužáka a mého bývalého šéfa, tak si hned vzal moji adresu a projevil zájem nabídnout mi, abych pro něj pracoval. To byla samozřejmě velice vítaná zpráva, byl jsem rád, že budu moci zase pracovat v mlékárenském průmyslu.

S radosti jsem přijal jeho pozvání zaletět na Tasmánii a podívat se na to, co mi nabízí. Nechtěl jsem zameškat moc práce, potřebovali jsme tenkrát každý dolar. On mi sice nabídl kompenzaci, ale to jsem nechtěl, a tak jsem zamluvil let, s příletem do Burnie v 18 hodin a zpáteční let na příští den v 11 dopoledne. To by mělo stačit. Jenomže to dopadlo úplně jinak. Přilétáme k Burnie, letadlo se snižuje na přistání, najednou začalo kroužit, nabírat výšku a s hrůzou jsem se dověděl, že kvůli silnému větru nemůže přistát a letíme zpět do Melbourne!

Po několika hodinách čekání v Melbourne nám oznámili, že se počasí zlepšilo a letíme znova. V Burnie jsme přistáli v 11 večer, pan Vyhnálek tam měl pro mne taxikaře, který mě k němu dovezl. Debatovali jsme asi do třetí hodiny ráno. Ráno jsme se vzbudili do hrozné mlhy, než jsme se dostali do Lactosu a podívali kolem, už bylo jasné, že to nestihneme na letiště včas. Počítali jsme s tím, že letadlo stejně nepoletí, ale když tam pan Vyhnálek zatelefonoval, tak se dověděl, že letadlo odlétá včas. Úplně jsem zkoprněl, když jsem slyšel, jak jim říkal, že to nestihneme, ale že on včera čekal pět hodin, a že tedy oni dnes mohou počkat pět minut na nás! K mému velkému překvapení opravdu počkali. Když jsme přijeli, vrtule se už točily, vyběhl jsem po schůdkách, zavřeli dveře a hned jsme odlétli. Moje úcta k němu nevídaně vzrostla.

To byla pro mne lekce číslo jedna: Nikdy nic dopředu nevzdat.

Za necelý měsíc jsme už byli celá rodina na Tasmánii v Burnie a začal jsem pracovat v Lactosu. Přes všechny předešlé zkušenosti a znalosti jsem strávil dva roky na každé práci, která existovala, dokonce jsem získal kvalifikaci kotelníka. To všechno bylo v dalších letech velice prospěšné. Taková byla filozofie pana Vyhnálka.

To byla lekce číslo dvě: Když nedovedeš lidem ukázat, jak se každá práce dělá, tak to po nich nechtěj, aby to udělali. Jedině tak se získá důvěra lidí a člověk jim může lehce poradit, když si sami nevědí rady.

V té době Milan (tak mu všichni říkali) udělal smlouvu s největší a nejslavnější japonskou firmou Snow Brand na pět let na dodávku 1000 tun Goudy ročně. Začala se stavět nová budova na výrobu Goudy, objednala se linka z Holandska a mezitím mne Milan poslal na tři měsíce do Japonska, protože jsem dostal to nové oddělení na starost a bylo potřeba získat všechny podrobnosti o jejich požadavcích na kvalitu, protože ta Gouda, kterou chtěli, byla velice rozdílná od tradiční holandské Goudy. Podařilo se nám to trefit přesně, byli s naší kvalitou velice spokojeni a nakonec jsme dodávali mnohem více než 1000 tun ročně.
(O mých zážitcích z Japonska bych měl asi taky něco napsat, něco, o čem se určitě nedočtete v žádném cestopise.)

To byla lekce číslo tři: Pokud někdo dostane za něco zodpovědnost, tak se mu musí důvěřovat, dát mu volnou ruku a všechny možnosti k tomu, aby se pořádně seznámil se svým úkolem. To byl také jeden veliký rozdíl od toho, na co jsme byli za komunistů zvyklí.

Milan se vždycky snažil vzdělávat zaměstnance a organizoval pravidelně kurzy pro všechny. Všimnul jsem si, že občas přednášející něco prohlásil, všichni pokyvovali hlavami, i když tomu nerozuměli, každý si myslel, že když všichni přikyvují, tak on sám je ten jediný, který tomu nerozumí a nechtěl si připadat jako nějaký blbec. To se týkalo i mne. Ale Milan se najednou přihlásil a přiznal se, že tomu nerozumí. Najednou se zjistilo, že tomu nikdo jiný také nerozuměl.

To byla lekce číslo čtyři: Pokud se chceš něco dovědět, tak se nesmíš ostýchat a ohlížet se na to, že si o tobě někdo bude myslet, že jsi hloupý.

Milan pořád něco vymýšlel a chtěl po nás, abychom to zkusili. Někdy toho bylo tolik, že se to nedalo zvládnout, a když jsme si mysleli, že je to nesmysl, tak jsme se tomu snažili vyhnout. Když mu na něčem moc záleželo, tak nedal pokoj, dokud jsme to nezkusili. Někdy jsme měli pravdu, že to nemělo cenu, ale někdy jsme se divili, že to, co jsme považovali za nemožné, nakonec fungovalo.

To byla lekce číslo pět: Zkus to, říkal Milan. Opravdu to stojí za to. Nic nepovažuj za nemožné, pokud to nezkusíš. Toto byla pro mne velice důležitá lekce. Dospěl jsem k závěru, že mnoho lidí by rádo něco zkusilo, ale bojí se toho, že by to nedokázali, a co by na to lidé řekli. A tak to raději nezkoušejí a připravují se o hodně radostných momentů a hrdosti nad tím, že něco dokázali, co se zdálo nemožné. Bez této lekce bych se nikdy nepřihlásil na Spartathlon, běh z Atén do Sparty, při kterém jenom třetina závodníků doběhne do cíle, a nikdy bych neproběhal celou Austrálii. Nikdy bych nezažil tolik dobrodružství a radosti z dosaženého cíle. Vždycky jsem předtím více přemýšlel nad svými nedostatky a nad svým limitem, dnes se na všechno dívám úplně jinak. „Sky is the limit", neboli nic není nemožné. Samozřejmě, že takových lekcí bylo mnohem více, a taky nejsem jediný, koho život byl významně ovlivněn panem Vyhnálkem.

Jedním z jeho velmi zasloužilých činů byla příležitost, kterou poskytnul mnoha českým studentům, aby studovali pokročilé zemědělství v Austrálii a s těmito zkušenostmi pak mohli přispět k modernímu rozvoji zemědělství. Není divu, že za jeho zásluhy mu byl udělen čestný doktorát Karlovy Univerzity.

VZPOMÍNKA BÝVALÉHO STUDENTA,

dnes Doc. Ing. Stanislava Hejduka

V roce 1992 měl pan Vyhnálek přednášku na naší tehdy Vysoké škole zemědělské v Brně a nabídl stáž pro 3 studenty. Já jsem se o přednášce a nabídce dověděl až dodatečně a přihlásil jsem se hlavně proto, že podmínkou byl jazykový test a tak jsem to bral jako motivaci ke zlepšení angličtiny. Úroveň výuky a znalostí angličtiny nebyla tehdy u nás v České republice vysoká, protože k dispozici byly staré učebnice a učitelé byli ve většině případů přeškolení ruštináři. Nakonec jsme byli vybráni tři: já, Lída Hynková a Petr Hodboď. Nebyli jsme první studenti z Brna a tak jsme se od svých předchůdců snažili získat co nejvíce poznatků, jak se na dlouhý pobyt v úplně jiném prostředí (nejen jazykově) připravit.

Přiletěl jsem na Tasmánii, na malé letiště ve Vinyardu, s Lídou 14. září 1993. Petr tam byl už asi měsíc před námi. Vše bylo pro nás nové - nejen jaro po konci léta v Evropě, ale zejména mořské pobřeží s písečnou pláží (voda byla studená, koupat se začíná až okolo Vánoc) a celkový vzhled měst i krajiny (u nás ještě éra supermarketů nebyla a na vesnicích byly většinou jen dva telefony). První dva týdny jsme strávili společně na mléčné farmě pana Vyhnálka Mella u Smithtonu, potom Lída odjela na farmu Mrs. Sykes. Měl jsem výhodu, že jsem přes den pracoval na farmě s Australany a pokud jsem něčemu nerozuměl, mohl jsem se večer zeptat, co to znamená v češtině. Pan Vyhnálek rád kupoval a ochutnával sýry z Laktosu i z jiných mlékáren a hodnotil je nejen podle chuti, ale i vzhledu a balení. Na české poměry neobvyklé bylo auta pana Vyhnálka. Měl bílý Mercedes s pozn. značkou MV 1925 – iniciály a datum narození. To tehdy v Česku nebylo vůbec možné. Zrovna v době mého pobytu se dokončovala stavba sýrárny Lacrum u mléčné farmy Mella. Častým hostem byl koncem září a v říjnu Frank Spaglič, původem z Ljubljany, který pracoval pro pana Vyhnálka i v Lactosu. Bydlel tam několik týdnů také syn pana Vyhnálka Millie, který pomáhal na sýrárně s montáží pastérů a nerezových rozvodů mléka. Pan Vyhnálek si hodně potrpěl na pořádek a úpravu okolí všech staveb. Dbal na výsadku okrasných dřevin i květin okolo všech budov na farmě a celkově na zahradnické úpravy. Často se proto například odstraňoval vodní kámen na nerezové platformě na kruhové dojírně směsí různých kyselin. Jeden den jsme spolu s panem Vyhnálkem „penetrovali" příjezdovou prašnou cestu k dojírně vyjetým olejem. Z našeho pohledu to dnes vypadá jako ekologická katastrofa, ale pan Vyhnálek tvrdil, že to má vyzkoušené, jen nesmí dva dny pršet, aby olej dobře zasákl do štěrku a spojil se s prachem. Olej jsme roztírali kartáči na násadách a nabírali jsme ho z 200 litrových sudů. A skutečně. Po dvou dnech vytvořil olej s prachem hladký pevný povrch, který nešpinil ani podrážky bot a po dešti po silnici stékala voda jako po husím peří. Za mokra se nešpinila auta a za sucha se neprášilo. Pan Vyhnálek se často účastnil i různých dalších manuálních prací. Měnili jsme například vápencový štěrk v nádrži, odkud se brala voda do dojírny, protože byla železitá a bylo tam hodně manganu.

Rád bych zdůraznil, že ačkoliv pan Vyhnálek často vzpomínal na tehdejší Československo, byl pyšný na to, že je občan Austrálie a byl tasmánský patriot. Snažil se mi ukázat co nejvíce z různých částí Tasmánie (např. jsme navštívili vodní elektrárnu uprostřed Tasmánie, na které po příjezdu před získáním občanství 2 roky pracoval). Vzhledem k tomu, že jsem projevoval zájem o zahradnictví, domluvil mi měsíční pobyt na ryze australské farmě (poprvé bez přítomnosti Čechů) v rodině Johna Sadlera ve Vinyardu. Ten měl jak mléčnou farmu, tak fóliovníky pro produkci lilií. Také mě nedlouho po mém návratu navštívili doma, protože měli cestu do Nizozemí a to už nebylo daleko.

Díky kontaktům pana Vyhnálka jsem dostal možnost pracovat v sadech v Huon Valey, proslulé ovocnářské oblasti na jihu od hlavního města Hobartu.

Na závěr našeho pobytu v Austrálii jsme měli zázemí

v jeho kanceláři v Melbourne, odkud se sýry z Tasmánie dostávaly na „mainland“. Jsem vděčný panu Vyhnálkovi, že mi umožnil (a také řadě dalších studentů) pobyt v krásné zemi, kam bych se asi nikdy bez jeho velkorysé nabídky nedostal. Dodnes těžím z toho, že jsem se přestal bát používat angličtinu, i když k dokonalosti má stále ještě daleko. Pracuji dnes na Agronomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně (je to ta stejná, kde jsem studoval, jen od té doby změnila dvakrát název) a mnohokrát mi přišly vhod i odborné zkušenosti, které jsem při svém pobytu před téměř dvaceti lety získal. Bohužel jsem se s panem Vyhnálkem už po svém návratu osobně nesetkal, ale alespoň jsme spolu mluvili po telefonu při jeho pobytu v Ústí nad Orlicí. Vlak, který mi doporučoval k návštěvě jeho nového sídla, jsem bohužel použil až při jeho poslední cestě.

Svět byl jeho domov
srdce nechal v Hnátnici

O.B.E. Officer of British Empire
Dr.Hc. Honorary Dr. K.U. CZ
A.O. Order of Australia
G.A. Gratias Agit - CZ

Milan Vyhnálek

Zemřel šťastný a s úsměvem

*18. 10. 1925 †10. 3. 2013

Vyhnálkova Rodina

v Austrálii		*v České republice*	
Milan Peter	*syn*	**Jirka**	*bratr*
Taryn Marie	*vnučka*	**Marie**	*sestra*
Cody Milan	*vnuk*	**Ing. Petra Škopová M.B.A.**	*neteř*
Elise Margaret	*ex wife*	**Marie Václavíková**	*friend*

Poslední rozloučení se koná ve čtvrtek 21. 3. 2013 v 11 hodin
v kostele sv. Petra a Pavla v Hnátnici.
Mši svatou celebruje Dr. Zbigniew Czendlik.
Po církevním obřadu a kremaci v České Třebové
bude uložen na místním hřbitově ke svým rodičům k věčnému spánku.

Tatínek s koňmi 1942

Honorary Dr. K.U. CZ

Lactos (zal. 1955)

Lacrum (zal. 1985)

HVĚZDA MILANA VYHNÁLKA

Jan Cempírek

Jsem jedním z vysokoškolských studentů, kteří pobývali v devadesátých letech na tasmánských farmách při práci zprostředkované Milanem Vyhnálkem. Je mi ctí a potěšením, že mohu na tohoto známého sýraře zavzpomínat právě na stránkách Čechoaustralana. Vždyť tento muž byl nejenom významným česko-australským podnikatelem, ale také aktivním a hrdým krajanem. Tedy, co se mi při jménu Milan Vyhnálek vybaví? Sýry? Ano, jistě. Avšak zde si právě toto Vyhnálkovo životní téma dovolím trochu obejít, na Milana – sýraře jistě zavzpomínají lépe jeho blízcí spolupracovníci. Já se s vámi podělím o momentku z našeho prvního setkání na tasmánské půdě. Celá ta drobná scénka, myslím, Milana Vyhnálka docela dobře charakterizuje.

Stalo se to v okamžiku příletu naší minivýpravy na Tasmánii. Byli jsme tehdy tři studenti vysoké školy zemědělské a Milan Vyhnálek nás očekával na letišti nedaleko Burnie. Nevím, jak to dokázal, ale nečekal na nás v příletové hale, jak by bylo obvyklé, ale už přímo u schůdků letadla. Navíc nebyl sám. Na letištní ploše s ním postávali i redaktoři tří místních deníků. Jakmile jsme tak vystoupili z letadla, nastal kolem naší studentské trojice doslova mediální šrumec. Blesky foťáků, otázky, diktafony. Učiněná přivítací show, z které jsme byli až trochu v rozpacích. Nejspíše nám v té chvíli přišlo na mysl, že celý spektákl připravil Milan hlavně kvůli sobě samému. Aby se na druhý den psalo, že „… Czech-born cheesemaker Mr. Vyhnalek dělá dobré skutky a přivádí na Tasmánii tři studenty.“ Reportáže v podobném duchu se skutečně objevily. Ale čím důvěrněji jsem Milana Vyhnálka časem poznával, tím více mě má první reakce mrzela. Jistě, Milan připravil to mediální přivítání částečně i kvůli sobě samému. Jenže, proč by ne? Je dost možné, že tyto články byly jeho jedinou hmatatelnou odměnou za činnost, kterou pro české studenty vykonával. Ovšem v té letištní příhodě šel vystopovat i jiný pohled na Milanovu podnikatelskou a životní filozofii. Sýrař měl rád svou práci a mediální publicitu, která s ní souvisela, ale pozor, měl rád především lidi. Největší potěšení mu dělalo připravovat lidem kolem sebe radost. Zveřejněnými fotografiemi tehdy získal reklamu nejen svému jménu, zároveň jimi připravil pěknou památku nám studentům (o kom z našich přátel kdy vyšla tisková zpráva, jak vystupuje z letadla, že?). A suma sumárum potěšil i redaktory místních deníků, kteří velkými foto rámečky „zaplácli“ toho dne podstatnou část povinné pracovní porce. Toto jsem později pochopil, když jsem krátký čas dělal novinařinu a vím, že nakrmit noviny den co den zpravodajským materiálem není vůbec jednoduché. Když se tak člověk podívá na příletovou mediální show v širších souvislostech, zjistí, že Milan Vyhnálek udělal tehdy radost hned třem zúčastněným stranám. Sobě, novinářům a nám, studentům.

V mých očích tato nenápadná příhoda ilustruje Milanovo životní krédo: dělat věci tak, aby z nich měl užitek on, ale i lidé kolem. To bylo skutečná „vyhnálkovská“ filozofie.

Tolik tedy má krátká osobní vzpomínka na výjimečného muže. Během svého života Milan Vyhnálek ovlivnil a dělal radost řadě lidí, nejen mě, za což mu patří dík. I když, třeba to ještě neskončilo. Kdo ví, jaké radosti vymýšlí tam nahoře právě teď? Taková Mléčná dráha přece nemůže dát jeho sýrařskému srdci spát.

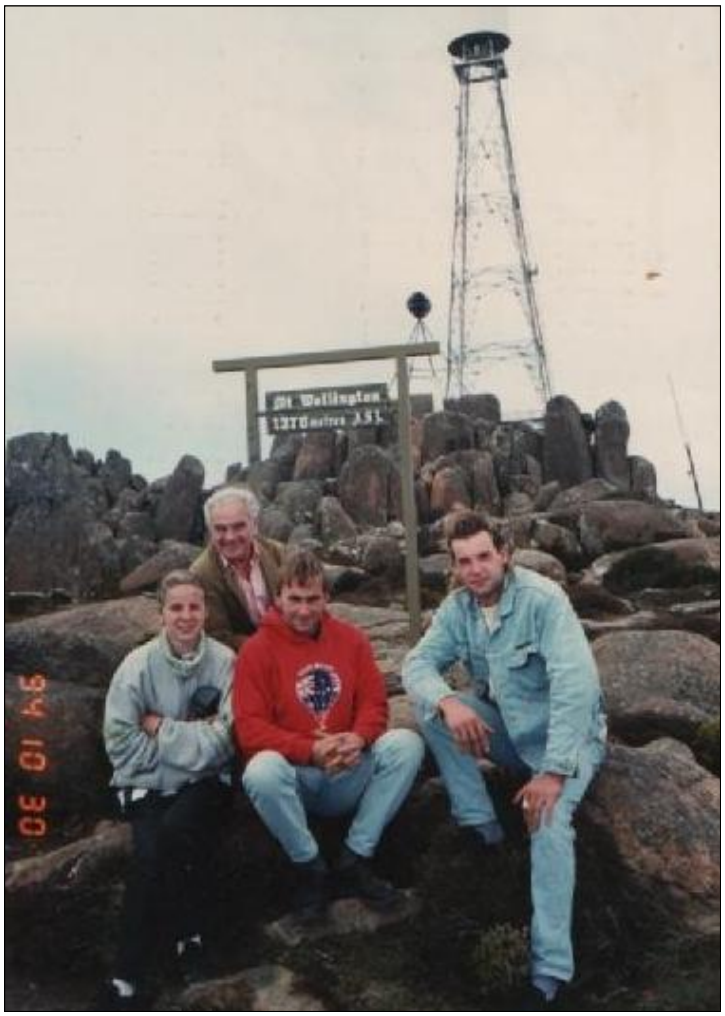

Foto:
Milan Vyhnálek s českými studenty na Mt. Wellington nad Hobartem. Zleva: Alice Želázková, Milan Vyhnálek, Jan Cempírek, Petr Jiráň

Douška:
Milan Vyhnálek zůstal věren své mediální prezentaci do konce svého života. Údajně připravil prý i vlastní Parte, které je prodchnuto jeho celoživotním optimismem a vírou.

O ZAPOMENUTÉ VNUČCE

Barbara Semenov

Šikovnou, talentovanou, podnikavou, velmi schopnou mladou ženu, Vlastu Vodičkovou jsem poznala asi před patnácti lety. Byla tehdy produkční a pravá ruka Egona Kulhánka, dnes ředitele Hudebního divadla v Karlíně, tenkrát úspěšného producenta nejslavnějšího českého muzikálu Dracula. Měli jsme před uzavřením smlouvy o adaptaci Draculy pro Austrálii a Vlasta organizovala naši spolupráci přes oceán. Má cit pro divadelní umění a hudbu, studovala pražskou konzervatoř. Odstěhovala se sice z Prahy do Karlových Varů, dosud se však příležitostně věnuje produkci v Praze i na jiných místech České republiky. Naposledy to byl v létě minulého roku Koncert muzikálů v Divadle Hybernia. Vlasta se uplatnila i v hotelovém a cestovním ruchu, působila jako ředitelka Fischer Entertainment – součásti cestovní agentury Václava Fischera, zakladatele a majitele cestovní kanceláře Fischer, svého času také senátora Parlamentu České republiky. I zde jsme našly pojítko, s Václavem jsem nejen chodila na základní školu, ale také jsme oba pracovali během našich vysokoškolských studií u společné Cestovní kanceláře mládeže. Vlasta je nesmírně aktivní a činorodá, vedle své práce zvládá s pohodou a humorem jí vlastním i svoji rodinu s dvěma malými syny. Pro přátelskou a milou povahu je všude oblíbená a zná se dnes snad s každým v českém show byznysu. Člověk by řekl, že musí mít výjimečné geny…

Stěží lze tedy popsat mé překvapení, když mi nedávno napsala tento email:-

„Když listuji na internetu tvým krajanským časopisem Čechoaustralan, napadlo mne, že bys mi mohla pomoci vypátrat něco o mém dědečkovi.

Můj pravý dědeček byl pan František Váňa (již zemřel), žil dlouho v Austrálii a snad tam i nějak pomáhal krajanům či co - tak mě napadlo, jestli bys mi neuměla o něm sehnat nějaké informace.

Je to taková složitá historie: moje babička žila v obci Petříkov, on bydlel ve Velkých Popovicích (tedy ve vedlejší vesnici). Když otěhotněla, nutil ji k potratu, ale ona na něj nešla a po narození dítěte (bylo jí 19) jí pomohli mého tátu vychovat její rodiče. Otcovství Františka Váni bylo uznáno okresním soudem v Jílovém, dokonce byla i stanovena výše alimentů, ale protože se odstěhoval a ani právník babiččiny rodiny (JUDr. Appelt) na něj žádný kontakt nesehnal, k placení alimentů nedošlo… Ani jeho kamarádi z Popovic nevěděli, kde je mu konec. Babička si myslela, že zřejmě padnul někde v zahraničí.

V šedesátém osmém pak sama emigrovala do Švédska a v Severských listech jednou objevila informaci o Váňovi, že žije v Austrálii, že je tam podnikatel a pomáhá krajanům (po revoluci byl o něm dokonce i dokument v televizi, já ho ale neviděla). Tak se milá babi vydala do Austrálie (má tam kamarádku) a během pobytu ho zkontaktovala, on málem dostal infarkt, když ji viděl (otcovství vůči mému tatínkovi nepopíral, nicméně měl svou rodinu, která samozřejmě o ničem nevěděla, a navíc svého dalšího syna pojmenoval František, přestože věděl, že už jednoho Františka má...). Tak ho tam moje rázná babička sprdla, chvilku si popovídali, babička mu řekla, že má v Karlových Varech dva vnuky, že jeho syn hraje v Karlových Varech divadlo, dala mu fotku táty a zase odjela. Viděla se s ním pak ještě jednou v Praze v Národním divadle, kde jí dokonce přiznal, že se jel na mého tatínka podívat do Karlových Varů na představení. Po představení ho ale osobně nezkontaktoval… Babička ho prosila, aby se s ním sešel, ale nechtěl. To bylo naposledy, co se setkali.

No, každopádně - my jsme ho bohužel nikdy neviděli a myslím, že se i bál, abychom po něm něco nechtěli a tak... Samozřejmě, že nic nikdo nikdy nechtěl, myslím jen, že mému tatínkovi bylo hodně líto, že svého tátu nikdy neviděl, i když o tom nemluvil. Ale tatínek už taky zemřel a já bych jen byla vděčná za pár informací a třeba fotku svého pravého dědečka.

Tak se omlouvám, že tě takhle obtěžuju, ale říkala jsem si, když pročítám ty tvoje články, že bys o něm třeba uměla něco vypátrat. A když ne, tak jsem ti aspoň napsala zajímavý rodinný příběh, snad tě to neobtěžovalo...“.

K Vlastě se asi nedostalo pár podstatných článků z Čechoaustralana, ve kterých dopisovatelé mnohokrát vzpomínali na jejího slavného dědečka.

O jeho „Hlasu domova“ jsem psala již dávno jako o jednom z nejdůležitějších historických počinů emigrace z roku 1948. Vycházel čtvrt století a jeho otcem, vydavatelem a šéfredaktorem byl právě

František Váňa, který byl za svou vytrvalou, obětavou, dobrovolnou a záslužnou činnost dekorován nejdříve British Empire Medal – BEM. V roce 1987 pak obdržel za svoji angažovanost pro československou pospolitost v Melbourne Medal of the Order of Australia (OAM). Americký fond pro československé uprchlíky udělil Váňovi Zlatou medaili Tomáše Garrigua Masaryka. 28. října 1997 byl František Váňa dekorován českým státem Medailí za Zásluhy I. stupně in memoriam. František Váňa kolem sebe shromáždil v padesátých a šedesátých letech minulého století velký okruh českých intelektuálů, vlastenců a novinářů, nejvýznamnějšími – jakýsi mozek „Hlasu domova“ – byli bohém a literát Václav Michl Junius, který zemřel v sedmačtyřiceti letech, a novinář Karel Wendt.

František Váňa se narodil v roce 1916 v Maršovicích u Benešova, zemřel v Austrálii 31. března 1994. V Čechách vystudoval obchodní akademii a pak pracoval u firmy Ringhofer. Ještě před válkou začal studovat filozofii na Univerzitě Karlově. Po válce ve studiu pokračoval. Po únoru 1948 byl vyloučen ze studia a propuštěn z práce. Odešel do exilu v Německu. V roce 1949 spolu s kolegou Josefem Rýparem odplul do Austrálie. Ještě koncem roku 1949 vydali první číslo cyklostylovaného oběžníku Hlas domova, určeného Čechoslovákům v Austrálii. – To jsou známá fakta ze života této krajanské legendy, stejně tak jeho zdejší osobní příběh, - dodnes je mezi Čechoaustralany hodně těch, kteří byli s Františkem Váňou v blízkém kontaktu. Nikdo asi neměl tušení o této kapitole jeho života, kterou mi napsala Vlasta, jeho jaksi pozapomenutá vnučka v Praze.

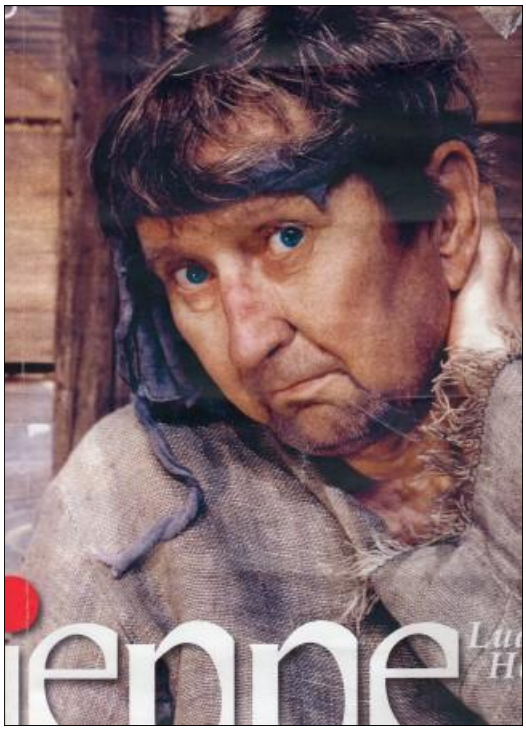

Když jsem se s ní opět sešla, vyprávěla mi o svém otci Františkovi – prvním synovi Františka Váni. Také miloval divadlo, zahrál si v něm mnoho rolí. Po revoluci se velmi angažoval v Občanském fóru, znal se s Václavem Havlem. Babičce Vlasty je 89 let, je stále šarmantní dámou, žije s manželem v Karlových Varech a dojíždí do svého pražského bytu, kdykoliv zatouží po návštěvě divadla. František byl její jediný syn, Vlasta je jediná vnučka. Dobře si spolu rozumějí.

Největší dramata píše život sám. Tento příběh mi připomněl nadčasový filmový snímek Martina Friče, prvorepublikovou inteligentní, vkusnou a dodnes zábavnou komedii „Mravnost nade vše“. Hugo Haas tam byl svojí manželkou a dcerou donucen podobně lechtivou zápletku své mladické nerozvážnosti vyřešit s elegancí mu vpravdě vlastní. Ale život a film nejsou to samé.

František Jr. na plakátu v jedné z jeho divadelních rolí

Hledá se Luděk Tomek, narozený v listopadu 1943 v Českých Budějovicích. Emigroval v roce 1969. Jeho poslední známá adresa v Sydney byla 6/8 Maria Street, Sydney - 2193, NSW, Australia, kde žil údajně s manželkou Zdenou, rozenou Malou. Jeho syn Ivan Habrda žijící v České republice by rád získal o otci či jeho rodině nějaké informace scorpo@seznam.cz, mobil: +420 606 657 865

Hledám sestřenici, za svobodna se jmenovala **Renata Linková**. Emigrovala do Austrálie, její poslední bydliště bylo v Adelaide. Byla vdaná a měla dceru. Dnes jí je 50 let. Třicet let ji hledám. Před emigrací žila s rodiči a s bratrem v Praze na Proseku. Děkuji za pomoc či informaci, Marcela Lokajová rysava30@seznam.cz

DOTAZ A ODPOVĚĎ

Miloš Ondrášek

Před čtyřiceti lety Národní galerie v Canberře utratila neslýchaných 1.3 milionu dolarů za obraz amerického malíře Jacksona Pollocka (1912-1956) “Blue Poles“, počeštím na “Modré sloupy“ i když si nejsem jist, zda správně, slovo “pole“ má v angličtině několik významů. Je to rozměrný obraz, téměř pět metrů v délce a široký přes dva metry. Byl tvořen na podlaze, nikoliv na malířském stojanu, z konve na plátno Pollock naléval emailové glazury a olejové průmyslové hmoty obsahující roztříštěné sklo, některé nechal stékat, což lépe vyhovovalo jeho technice abstraktního expresionismu. Nepracoval štětcem, ale zednickou lžící, špachtlí a nožem. Tedy zcela nekonvenčně a navíc, jak jde fáma, Polock byl pod vlivem alkoholu a psychoaktivních látek. Mohou se zakoušet spontánní emoce i za cenu ztráty racionální kontroly? Whitlamova vláda, která byla tehdy v roce 1973 u vesla a nákup financovala, byla označována z tohoto hlediska za rozmařilou, hrozil politický skandál. Pamatuji si, jakýsi čtenář se ozval v novinách: „Tomu se říká umění? Můj šestiletý vnuk by to dovedl lépe za jeden dolar anebo tabulku čokolády.“ Takových a podobných hlasů degradujících avantgardní umění se ozvalo mnoho. Tito “odborníci“ ovšem neměli pravdu, nákup tohoto nové horizonty hledajícího obrazu se ukázal být výhrou. Dnes se hodnota “Modrých sloupů“ odhaduje na stopadesát milionů dolarů a ani v dluzích se topící současná australská vláda neuvažuje, aby jej prodala a posílila tak kulhající státní rozpočet.
V padesátých letech minulého století se kosmos umění přenesl z Paříže (kde kromě jiných žil průkopník evropského abstraktního malířství František Kupka) do Nového Yorku. Tento geografický přesun se stal jakousi instrumentální sílou studené války. Spojené státy americké dovolily umělcům (a vědcům) svobodu rozhodování v kontrastu se svěrací kazajkou totalitních režimů v některých částech Evropy, Asie a karibské oblasti. Pollock měl začátkem 20. století předchůdce, nikdo z nich to ale nedotáhl tak vysoko, aby se přiblížil k Modrým sloupům, které ovlivnily následující generaci. Pollock byl považován ve své době za nejdůležitějšího žijícího amerického malíře. Zahynul při řízení auta a stal se legendou.

Jako gymnazista jsem intenzivně hrál na flétnu. Jednou jsem dostal vzkaz, zda se nechci připojit na kratší dobu k orchestru salesiánské oratoře, že jejich flétnista onemocněl. Katolický řeholní řád salesiánů byl založen v Itálii v polovině 19. století na začátku tamějšího průmyslového rozvoje s posláním, aby působil mezi mládeží v dělnických předměstích. Domu salesiánů se říkalo a snad stále říká oratoř. Ta, do které jsem byl pozván, měla sál, na jednom konci byl oltář, na druhém divadelní-koncertní podium. Po jednom vystoupení, v orchestru hráli tehdy jen 14-18letí chlapci, za mnou přišel mladý kněz a zeptal se mne, zda nemám zájem si s ním, violoncellistou, a jiným salesiánem, houslistou, zahrát komorní hudbu. Proč ne, bavilo mne to a dodnes si pamatuji, že jsme kromě jiného nacvičili velmi hezké trio českého barokního skladatele Josefa Myslivečka. Zanedlouho potom došlo ke komunistickému puči v únoru 1948, salesiánskou oratoř zabral komunistický svaz mládeže, kněze internovali. Slyšel jsem, že jednomu či dvěma se podařilo uprchnout. Léta plynula, v roce 1973 jsem s rodinou přijel z Port Moresby do Melbourne. Po nějaké době jsem se dozvěděl, že v Sydney zemřel český katolický kněz a na jeho místo nastoupil misionář, který se ze zdravotních důvodů musel rozloučit s Indií, kde působil řadu let. Přijel do Melbourne sloužit mši na Šumavě, katolickém rekreačním středisku. Byl to violoncellista, který mne pozval před čtvrt stoletím ke koncertování. Oba jsme měli velkou radost, že jsme se setkali, i když na jiném konci světa. Při jeho další návštěvě Melbourne, ubytoval se u salesiánů v průmyslovém předměstí, kde jinde, jsem ho pozval k nám na večeři. Cestou jsme se zastavili v Národní galerii. Na právě probíhající výstavě byl středem zájmu z Canbery zapůjčený Pollockův obraz. Zajímaly mne nejen Modré sloupy samotné, ale i názor stárnoucího kněze, předpokládal jsem konzervativního, který dlouhou dobu žil izolován od kulturního života. Jak jsem se mýlil! Stáli jsme před Modrými sloupy dlouhou dobu, salesián mne udivil nejen svou vnímavostí, kterou přesně definoval, ale i obdivem k nefigurativnímu výtvarnému projevu. Dodnes uvažuji, zda to souviselo s jeho abstraktním přístupem k duchovnímu životu. Modré sloupy se mu líbily!

Když jsem se na výstavě v Melbourne díval na Modré sloupy, napadla mne otázka, na kterou nemám dosud úplnou odpověď. Neměl ji ani salesián, když jsme naše dojmy nabyté na výstavě diskutovali. Moderní umění nepochybně roste z pochybnosti. Silné umění člověka provokuje, přivádí z míry, plodně nutí k hledání, tak jako víra, řekl mi salesián. Pokládám to za skutečnost, kterou ten děda s jednodolarovým vnukem neviděl či nechtěl uznat. Jsou věci, které všichni více méně dobře známe, teprve když přijde člověk s jistou zvláštní schopností, mohli bychom ho nazývat objevitelem, začne tvořit, vydá něco nového a netušeného, dostane jméno a trvalé místo v našem světě. Zvolna se dostávám k odpovědi na můj dotaz. Moderní umění je prostředkem nikoliv, aby vysvětlilo nebo zobrazilo život samotný. Nachází kouzlo v nečekaných objevitelských setkáních. Jeho pravým smyslem ale je, že klade otázky. Takže salesián i já jsme se shodli. Jak při hraní tria pro flétnu, housle a violoncello, tak v názoru na Pollockovy Modré sloupy.

ČECHOAUSTRALAN JE SOUČÁSTÍ WEB ARCHIVU NK

WebArchiv
archiv českého webu

ZIMA/LÉTO 2013

39

Jackson Pollock - Blue Poles

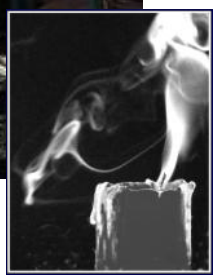

Milan „Ferda“ Peroutka, bubeník skupiny Olympic, zemřel tragicky ve věku 49 let, měsíc a půl po návratu z Australského turné. *In loving memory...*

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT -
Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Vodafest 2013 fotografoval Patrick Nemes

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P.O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
PP 381712/02414

POSTAGE PAID AUSTRALIA

VODAFEST 13 CZECH AND SLOVAK FESTIVAL